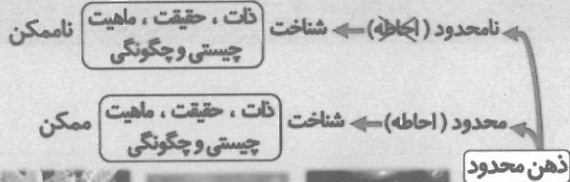

فهرست

صفحه	موضوع
۶-۹	درس ۱- هستی بخش
۹-۱۶	درس ۲ و ۳- توحیدشناسی
۱۶-۲۱	درس ۴ و ۷- اخلاص و توبه
۲۲-۲۹	درس ۵ و ۶- قضا و قدر، اختیار، سنت
۲۹-۴۰	درس ۸ و ۹ و ۱۰- تمدن و احکام

هستی بخش (درس ۱)

نکته طلایی: از طریق تفکر و شناخت درباره مخلوقات خدا شناخت (هستی، وجود، صفات، ویژگی، اسماء و افعال) خدا: ممکن

جوانه در ذهن / ریشه در قلب و دل / برگ و بار به صورت اعمال

اندیشه

بهار جوانی پرطراوت و زیبا / شکوفایی استعداد / نوید آینده ای زیباتر

مثال: اندیشه درباره خدا ← عمل برای خدا ← عبادت

پیامبر(ص): «افضل العباده اذمان التّفکر فی الله و فی قدرته»

برترین عبادت اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت او

پیامبر(ص): «تفکروا فی کل شیء و لا تفکروا فی ذات الله»

جمع بندی تووووووپپ

اندیشه، بینش، نگرش، جهان بینی، معرفت، اعتقاد، باور، ایمان

هدف، مسیر زندگی، سبک زندگی، شیوه زندگی، اعمال و رفتار

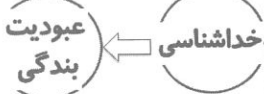
خدمت به دیگران ارزشمند، کمالات و خوبی ها ارزش

مثال: شهرت مهم، مقاصد کوچک مهم، ثروت سعادت

علم و آگاهی بزرگترین کمال، خداوند سرچشمه و خالق

جمع بندی تووووووپپ

(فطری) شناخت اولیه

راه های گوناگون شناخت عمیق تو

تفکر درباره خدا

تفکر درباره نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

سوره ۹۲: به کدام علت، پیامبر گرامی اسلام (ص) به «تفکروا فی کل شیء و لا تفکروا فی ذات الله» دستور داده اند؟

۱) لازمه ی شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است و ما هرگز به هستی و چیستی خدا دسترسی نداریم.

۲) تفکر در ذات خداوند موجب محدود شدن هستی خداوند می شود و ما فقط توان فهم چیستی خدا را داریم.

۳) هر چیستی که برای خداوند فرض کنیم، او را در حد تصورات ذهنی خود پایین آورده و محدود کرده ایم.

۴) هستی و چیستی خداوند در ظرف ذهن ما نمی گنجد و ما فقط توانایی فهم مخلوقات خداوند را داریم.

سوره ۹۴: با توجه به حدیث شریف: «لا تفکروا فی ذات الله...» پیامبر گرامی اسلام (ص) فرمودند درباره ی چه چیزی فکر نکنید و علت آن چیست؟

۱) چیستی خداوند - چون شناخت صفات و ویژگی های خداوند امکان پذیر نیست.

۲) هستی خداوند - چون شناخت صفات و ویژگی های خداوند امکان پذیر نیست.

۳) چیستی خداوند - چون لازمه ی شناخت هر چیزی احاطه بر آن است.

۴) هستی خداوند - چون لازمه ی شناخت هر چیزی احاطه بر آن است.

سوره ۹۲: با توجه به معارف اسلامی، شناخت «هستی» و

«چیستی» خداوند، به ترتیب موصوف به و است

۱) ممکن - ناممکن

۲) ناممکن - ممکن

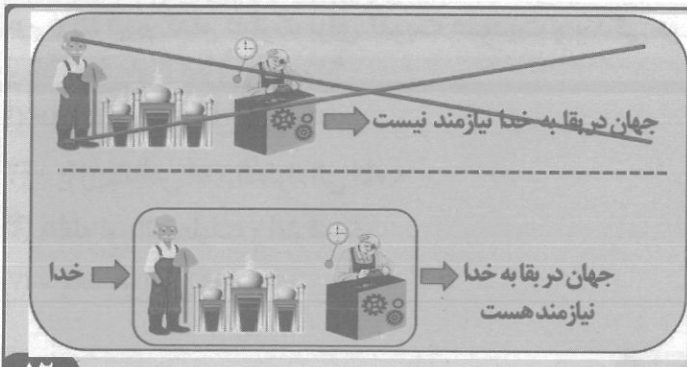
۳) ممکن - ممکن

۴) ناممکن - ناممکن

سوره ۹۲: با توجه به معارف باقی مانده از بنیان گذار مکتب توحیدی خاص اسلام، حضرت محمد (ص)، تفکر در ذات و صفات خداوند، به ترتیب و است.

۱) ممنوع - ممنوع ۲) مورد تشویق - مورد تشویق

۳) ممنوع - مورد تشویق ۴) مورد تشویق - ممنوع

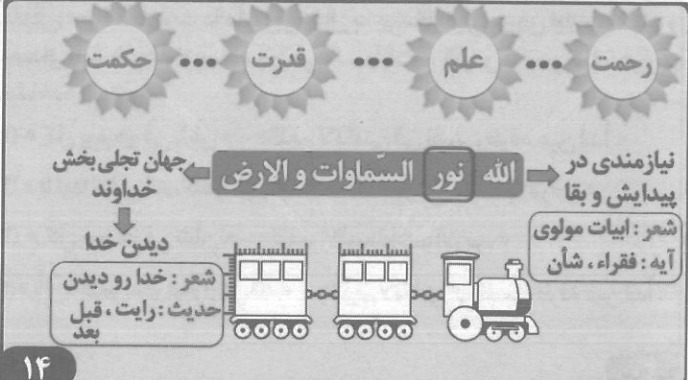

پیدایش (۱): پدیده ایم (وجود و هستی) خود، متکی به خود، نبودیم آمدیم
 (۲): پدیده نیازمند پدیدآورنده‌ای که پدیده نباشد (شعر، شیرین)
 بقاء (جهان) همواره، دائماً، هر لحظه، هر آن (به خدا نیازمند
 انسان یا صنوعات انسانی / مولد برق با جریان برق
 يسأله من في السماوات و الارض كل يوم هو في شأن
 و الله هو الغنى الحميد
 مخلوقات (فقیر)
 خالق (غنی)
 خودشناسی ↑ درک فقر و نیاز ↑ ابراز عجز و عبودیت و بندگی ↑

۱۲

۱۱

زبان حال موجودات در کلام مولانا:
 ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
 ما که باشیم ای تو ما را جان جان تا که ما باشیم با تو در میان
 ما عدم هاییم و هستی های ما تو وجود مطلق، فانی نما
 ما همه شیران ولی شیر علم حمله مان از باد باشد دم به دم
 باد ما و بود ما از داد توست هستی ما جمله از ایجاد توست
 لذت هستی نمودی نیست را عاشق خود کرده بودی نیست را
 ما نبودیم و تقاضامان نبود لطف تو ناگفته ما می شنود

۱۳

۱۴

انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل به نظر می آید، اما هدفی قابل دسترس است، به خصوص برای جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند، اگر قدم پیش گذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم، به یقین خدا نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند.
 خدا رو با هر چیز دیدن / معرفتی عمیق و والا / مشکل و ممکن / جوان و نوجوان / پاکی و صفای قلب / عزم و تصمیم قوی / کمک خدا / لذت معرفت
 دلی کز معرفت نور و صفا دید به هر چیزی که دید، اول خدا دید

خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می گیرند و به سبب او پیدایند و آشکار شده و پا به عرصه هستی می گذارند (نیازمندی در پیدایش و بقا) در واقع هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. از همین رو آنان که با دقت و تأمل در جهان هستی می نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می کنند و علم و قدرت او را می بینند. (دیدن خدا)

۱۶

۱۵

جمع بندی تووووووووپ (آیات، احادیث و اشعار)
 يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله نیازمندی در پیدایش و بقا ذات نیافته از ...
 سوال: چرا خداوند هر لحظه اراده کند می تواند مخلوقات را نابود کند؟
 و الله هو الغنى الحميد بی نیازی خدا
 سوال: چرا کسی نمی تواند وجود و هستی خدا را بگیرد؟
 سوال: چرا خدا می تواند نیاز انسان و هر موجود دیگری را برطرف کند؟
 يسأله من في السماوات و الارض كل يوم هو في شأن عرض نیاز و نیازمندی در بقا ایات مولوی
 الله نور السماوات و الارض نیازمندی در پیدایش و بقا / جهان تجلی بخش خدا / دیدن خدا / قبل، بعد، معه
 نور و صفا به صحرا ...
 اللهم لا تكن لي الى نفسي طرفه عين أبداً ابراز عجز و عرض نیاز
 پیامبر(ص): «افضل العباده احمان التفكر في الله وفي قدرته»
 پیامبر(ص): «تفكروا في كل شيء و لا تفكروا في ذات الله»

۱۷

س ۹۷: فهم کدام عبارت برای تقویت عبودیت و بندگی در پیشگاه خداوند ضروری است؟

(۱) «قل الله خالق كل شيء»

(۲) «يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله»

(۳) «الله نور السماوات و الارض»

(۴) «و الله هو الغنى الحميد»

۱۸

سخ ۹۲: پیام آیه ی شریفه ی: «الله نور السماوات و الارض» این است که جهان، در نیازمند به خدا است و تمام موجودات اند.

(۱) پیدایش و بقا- آیه ای از آیات الهی

(۲) پیدایش و هستی یافتن- آیه ای از آیات الهی

(۳) پیدایش و بقا- نوری از انوار وجود

(۴) پیدایش و هستی یافتن- نوری از انوار وجود

۲۱

سه ۹۰: اگر بگوییم: «هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر صفات الهی است» پیام کدام آیه را ترسیم کرده ایم؟

(۱) «و الله هو الغنى الحميد»

(۲) «يساله من فى السماوات و الارض»

(۳) «الله نور السماوات و الارض»

(۴) «تفكروا فى كل شىء»

۲۲

✓ آیا هرگز درباره آغاز و پایان این هستی پهناور فکر کرده اید؟ به راستی این میلیاردها میلیارد کهکشان و ستاره و سیاره، از کجا آمده اند؟ موجودات جهان، هستی خود را و مادر چه کسی هستند؟

✓ ما بر اساس فطرت خویش، خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم. به روشنی می دانیم در جهانی زندگی می کنیم که آفریننده ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می کند و به موجودات و مخلوقات مدد می رساند.

✓ قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خدا فرا می خواند و راه های گوناگونی را برای درک وجود او و شناخت صفات و افعال او به ما نشان می دهد. یکی از این راه ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.

۲۵

✓ پدیده هایی که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.

✓ یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. در این صورت چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده نخواهد داشت. همواره بوده است و خواهد بود.

✓ ما و همه پدیده های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به آفریننده ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این موجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می شود.

۲۶

تالیقی: در کلام پیامبر(ص) برترین عبادت چیست و در چه حالتی انسان نیاز به خدا را بیشتر احساس می کند؟

(۱) «ادمان التفكير فى الله و فى قدرته» - معرفت انسان به خدا و رابطه اش با خدا بیشتر شود.

(۲) «اللهم لا تكلنى الى نفسى طرفه عين ابداً» - معرفت انسان به خدا و رابطه اش با خدا بیشتر شود.

(۳) «ادمان التفكير فى الله و فى قدرته» - هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند باشد.

(۴) «اللهم لا تكلنى الى نفسى طرفه عين ابداً» - هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند باشد.

۱۹

تالیقی: چرا مخلوقات دائماً با زبان حال به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند و مصداق آیه شریفه «يساله من فى السماوات و الارض» در کدام عبارت مشاهده می شود؟

(۱) «كل يوم هو فى شأن» - «اللهم لا تكلنى الى نفسى طرفه عين ابداً»

(۲) «يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله» - «الله نور السماوات و الارض»

(۳) «كل يوم هو فى شأن» - «الله نور السماوات و الارض»

(۴) «يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله» - «اللهم لا تكلنى الى نفسى طرفه عين ابداً»

۲۰

سده ۹۰: در صحنه ی پرغوای حیات، بین افزایش کمالات انسان و افزایش عبودیت وی، رابطه ی برقرار است که کمال حقیقی، زاینده ی است و قطع رابطه بین نور و منبع نور

(۱) عکس- فقر و نیازمندی- ناممکن است

(۲) مستقیم- فقر و نیازمندی- ناممکن است

(۳) عکس- غنا و بی نیازی- به فنای نور می انجامد

(۴) مستقیم- غنا و بی نیازی- به فنای نور می انجامد

۲۳

سدر ۸۹: معرفت برتر و عمیق، معرفتی است که و هدفی قابل دسترس است، به خصوص برای جوانان و نوجوانان که دارند.

(۱) تنهامؤثر در نظام آفرینش را خدا بدانیم- پاکى و صفای قلب

(۲) در پشت پرده ی ظاهر و در ورای هر چیزی، خدا را ببیند- پاکى و صفای قلب

(۳) در پشت پرده ی ظاهر و در ورای هر چیزی، خدا را ببیند- اخلاص عبودیت و بندگی برای خدا

(۴) تنهامؤثر در نظام آفرینش را خدا بدانیم- اخلاص عبودیت و بندگی برای خدا

۲۴

✓ رابطه جهان با خدا مانند رابطه بنا با مسجد نیست یا ساعت ساز با ساعت نیست.

✓ بنا نه اجزای ساختمان را به وجود آورده و نه خواص آن اجزا را، کار بنا فقط جا به جا کردن مواد و چینش آن هاست.

✓ رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است.

✓ خداوند، خالق سنگ و گچ و چوب و خواص آن ها و حتی خالق خود بنا است. (بر این اساس) وجود و هستی بنا و نیز وجود مصالح و خواص آن ها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند، آن ها از بین می روند و ساختمان تلاشی می گردد. (به همین جهت) جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ گاه قطع و یا کم نمی شود.

۲۷

✓ موجودات پس از پیدایش، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. (از این رو) دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند.

✓ انسان های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند، بی توجه اند، اما انسان های آگاه دائماً سابه لطف و رحمت خدا را احساس می کند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می دانند.

✓ هر چه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند.

✓ پیامبر(ص)، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند کمک می خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

۲۸

✓ لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.

✓ به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.

✓ خداوند حقیقتی نامحدود دارد، در نتیجه ذهن ما نمی تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید.

✓ ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می بریم و صفات و اسماء او را می توانیم بشناسیم، اما نمی توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۲۹

توحید شناسی (درس ۲ و ۳)

پایان

اعتقاد به خدای یگانه

اصل توحید

یگانگی، یکتایی، بی همتایی، بی شریک

ولم یکن له کفواً احد

قل هو الله احد

هو الواحد القهار

۲

۳۰

۳

نظری ← عملی
(اندیشه، عقیده، معرفت) (عبادی)

زندگی توحیدی

جهان بینی توحیدی

۴

بررسی رابطه مهم:

رابطه طولی

به این اجازه = وابسته = در محدوده = مسیر و مجرا = واسطه و رساننده

۵

دقت کن!!!!

خداوند خالق و آفریننده جهان: خالقیت
خداوند پروردگار جهان: ربوبیت
خداوند یگانه و یکتاست: اصل توحید
خداوند در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد: اصل توحید
جهان از خداست: خالقیت
جهان از آن خداست: مالکیت
توحید ذاتی: خداوند در ذات خود یکتاست / خداوند بی نیاز

۶

۷

قل هو الله احد | الله صمد | لم يلد و لم يولد | ولم يكن له كفواً احد | اصل توحيد ذاتي | زائنه يزييه شده | اصل توحيد

الله خالق كل شيء ت خالقيت

ت مالکیت | اعطاء مالکیت | گرفتن مالکیت
 قل اللهم مالك الملك | تؤتي الملك من تشاء | وتنزع الملك ممن تشاء | اصل توحيد و ربوبيت

۸

ما لهم من دونه من ولي | ولا يشرك في حكمه احداً | ت ولايت نفی ش ولايت

قل اغير الله ابغى رباً | و هو رب كل شيء | ت ربوبيت نفی ش ربوبيت

ان الله ربي وربكم | فاعبدوه | هذا صراط مستقيم | ت ربوبيت ت عملي ت عملي

رابطه توحيد نظري (ربوبيت) و توحيد عملي

۹

امام علی (ع) : « خدای من ! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی خدای من ! تو همان گونه ای که من دوست دارم ، پس مرا توفیق ده تا آن گونه که باشم که تو دوست داری »

بیان ساده : عبد توام ، عزت من / رب منی ، فخر من تو همونی که میخوام / من همونی بشم که میخوای

« بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبنگ سربلندی بر آسمان توان زد »

۱۱

سر ۹۷: عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان چه زمانی مصداق شرک پیدا می کند و کدام آیه شریفه حاکی از آن است؟

- ۱) این توانایی راز خود آن ها بدائیم - « ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه ... »
- ۲) این توانایی را در طول اراده الهی بدائیم - « ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه ... »
- ۳) این توانایی راز خود آن ها بدائیم - « قل اغیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء ... »
- ۴) این توانایی را در طول اراده الهی بدائیم - « قل اغیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء ... »

۱۲

سر ۹۶: کسی که گمان می کند سایر مخلوقات مستقل از خداوند می توانند در اداره امور جهان دخالت کنند ، در عین اعتقاد به کدام مرتبه از توحید ، گرفتار چه شرکی شده است ؟

- ۱) توحید در عبادت - شرک در ولایت ۲) توحید در خالقیت - شرک در ربوبیت
- ۳) توحید در عبادت - شرک در ربوبیت ۴) توحید در خالقیت - شرک در ولایت

۱۵

سر ۹۶: چرا پذیرش بندگی خداوند تنها راه راست و صحیح در زندگی انسان ها است ؟

- ۱) ان الله ربی و ربکم
- ۲) لا یملکون لانفسهم نفعاً و لا ضرراً
- ۳) الله خالق کل شیء
- ۴) اتخذ الله هواه

۱۶

سر ۹۷: باغبانی که درختان تحت تدبیر او هستند چگونه توحید در ربوبیت را دریافته است و کدام آیه به آن اشاره دارد ؟

- ۱) دقت در چگونگی اثرگذاری تدبیر او در گیاهان - « ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احداً »
- ۲) دقت در چگونگی اثرگذاری تدبیر او در گیاهان - « قل اغیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء ... »
- ۳) بررسی رابطه طولی تدبیر او و تدبیر خداوند متعال - « ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احداً »
- ۴) بررسی رابطه طولی تدبیر او و تدبیر خداوند متعال - « قل اغیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء ... »

۱۳

سر ۹۷: با توجه به آیه شریفه « ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احداً » کدام مفهوم در بافت می شود ؟

- ۱) خداوند ولی همه عالم است و اگر او به کسی اذن دهد ، آن شخص می تواند در امور عالم تدبیر کند .
- ۲) هرگونه تصرف در جهان ، حق و شایسته خداوند است و غیر از او کسی بر موجودات ولایت مستقل ندارد .
- ۳) اگر خداوند پیامبر (ص) را ولی انسان ها معرفی می کند ، یعنی بخشی از ولایت خود را به او واگذار کرده است .
- ۴) چون مخلوقات جهان از خدایند ، مالک اصلی و حقیقی آن ها نیز خداوند است و مالکیت و ربوبیت هم از آن اوست .

۱۴

سخ ۹۵: عبارت « خداوند جهان را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده به پیش می برد » اشاره به کدام توحید دارد و کدام آیه ، مرتبط با این مرتبه از توحید است ؟

- ۱) مالکیت - ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احداً
- ۲) ربوبیت - ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احداً
- ۳) مالکیت - قل اغیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء
- ۴) ربوبیت - قل اغیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء

۱۷

سر ۹۵: اگر خداوند متعال به کسی اذن دهد تا در اشیایی تصرف نماید، این اجازه چه مفهومی دارد؟
 (۱) در مسیر و مجرای ولایت الهی قرار گرفته و از خودش استقلال ندارد
 (۲) به معنای واگذاری ولایت خدا به آن شخص و لازمه توحید در ولایت
 (۳) تصرف او در جهان در عرض ولایت خدا، هیچ کس دیگری جز ولی نیست.
 (۴) با توجه به ظرفیت متفاوت انسان ها، خداوند بخشی از ولایت خود را به آن ها واگذار می کند.

سر ۹۴: از آیه ی شریفه ی «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبِّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» کدام مطلب، مفهوم می گردد؟
 (۱) با آگاهی از این که خدا تنها مالک و پشتیبان جهان است، درمی یابیم که اداره کننده ی جهان هستی اوست.
 (۲) لازمه ی توحید در عبادت اطاعت از حکم و فرمان الهی از طریق رسول خدا و جانشینان آن حضرت می باشد.
 (۳) آگاهی به این که «خداوند پروردگار شمس است» باعث می شود انسان در صراط مستقیم قرار بگیرد.
 (۴) با اعتقاد به این که «خدا تنها اداره کننده ی جهان است» در می یابیم که تنها وجود شایسته ی پرستش، خداست.

س ۹۳: «هر گونه تصرف در جهان، حق خدا و شایسته ی اوست.» و «جهان از اصل های متعدد پدید نیامده است.» به ترتیب، ناظر بر کدام بعد از ابعاد توحید است؟
 (۱) ولایت- خالقیت
 (۲) ولایت- ربوبیت
 (۳) مالکیت- خالقیت
 (۴) مالکیت- ربوبیت

س ۹۲: کدام مورد تأیید کننده ی توحید در خالقیت است؟
 (۱) کسی نمی تواند مستقل از خداوند در امور جهان دخالت کند و مثلاً بیماری را شفا بخشد یا مشکلی را رفع کند
 (۲) اگر خداوند به کسی اذن دهد آن شخص نیز می تواند در محدوده ی اجازه ی خداوند در اشیایی تصرف نماید.
 (۳) در تصور چند خدایی هر یک از آنان باید کمالاتی را دارا باشند که دیگری ندارد و گرنه عین هم می شوند.
 (۴) خداست که جهان را اداره می کند و به سوی مقصدی که برایش معین کرده است، هدایت می نماید.

س ۹۱: عبارات: «خداوند یگانه است و شریک و همتایی ندارد.» و «اوست خدایی یکتا و حاکم بر همه چیز» به ترتیب بر کدام بعد از ابعاد توحید، دلالت دارد؟
 (۱) اصل توحید- توحید خالقیت
 (۲) توحید خالقیت- اصل توحید
 (۳) اصل توحید- اصل توحید
 (۴) توحید خالقیت- توحید خالقیت

س ۹۵: با توجه به آیه شریفه: «قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ افَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ ... قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ» ابتدای آیه بر کدام بعد توحید دلالت دارد و نتیجه آن کدام است؟
 (۱) خالقیت - اعتقاد به خدای یگانه (۲) خالقیت - بندگی خدای یگانه
 (۲) ربوبیت - اعتقاد به خدای یگانه (۴) ربوبیت - بندگی خدای یگانه

س ۹۵: آیه شریفه «أَنَا هُدَيْنَا السَّبِيلَ أَمْ شَاكِرًا أَوْ أَمَّا كُفْرًا» اشاره به کدام بعد از ابعاد توحید دارد و بیانگر کدام مفهوم است؟
 (۱) ربوبیت - فرمانروای جهان خداست و هیچ کس در فرمانروایی او شریک نیست
 (۲) خالقیت - فرمانروای جهان خداست و هیچ کس در فرمانروایی او شریک نیست
 (۳) ربوبیت - خداوند جهان را اداره می کند و به سوی مقصدی معین هدایت می نماید
 (۴) خالقیت - خداوند جهان را اداره می کند و به سوی مقصدی معین هدایت می نماید

س ۹۴: عقیده به توانایی اولیای دین در بر آوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک در است که این توانایی را بدانیم و آیه ی «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» بر دلالت دارد.
 (۱) ربوبیت- در طول اراده ی خدا- اصل توحید
 (۲) خالقیت- از خود آن ها- توحید در خالقیت
 (۳) ربوبیت- از خود آن ها- اصل توحید
 (۴) خالقیت- در طول اراده ی خدا- توحید در خالقیت

س ۹۳: اگر بگوییم: «فقط باید تسلیم فرمان خداوند باشیم و کارهای خود را به قصد اطاعت از او و برای کسب رضایت او انجام دهیم.» کدام بعد از ابعاد توحید را ترسیم کرده ایم و پیام کدام آیه ی شریفه، بیان گر آن است؟
 (۱) عبادت- «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبِّكُمْ»
 (۲) ربوبیت- «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»
 (۳) ربوبیت- «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبِّكُمْ»
 (۴) عبادت- «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»

س ۹۳: «هستی بخشی انحصاری خداوند» از دقت در پیام کدام مورد، مفهوم می گردد؟
 (۱) «قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ»
 (۲) «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ»
 (۳) «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»
 (۴) «قُلْ لِلَّهِ مَالِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءَ وَتَنْزِعُ الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءَ»

س ۹۳: اداره جهان و هدایت این مجموعه ی هدف مند به سوی مقصدی که برایش مقدر شده است، مرتبط با توحید در است که پیام آیه ی شریفه حاکی از آن است.

۱) ربوبیت - « قل اغیر الله ابغی رباً و هورب کل شیء »

۲) ولایت - « قل اغیر الله ابغی رباً و هورب کل شیء »

۳) ربوبیت - « ما لهم من دونه من ولی و لایشرك فی حکمه احداً »

۴) ولایت - « ما لهم من دونه من ولی و لایشرك فی حکمه احداً »

۲۸

سده ۹۳: ولایت خداوند بر جهان ، برخاسته از است که برای جز او، موکول به می باشد.

۱) وحدت ذاتی - واگذاری بخشی از ولایت به او

۲) مالکیت حقیقی - واگذاری بخشی از ولایت به او

۳) وحدت ذاتی - قرار گرفتن در مسیر و مجرای ولایت الهی

۴) مالکیت حقیقی - قرار گرفتن در مسیر و مجرای

ولایت الهی

۳۱

سدر ۹۳: اگر گفته شود: «اعتقاد پیروان ادیان الهی بر آن است که وجود خدا وابسته به چیزی نیست» بر فهم پیام کدام آیه تأکید شده است و چه مرتبه ای از توحید ترسیم شده است؟

۱) «یا ایها الناس اتمم الفقراء الی الله و الله هو الغنی الحمید» - ذاتی

۲) «یا ایها الناس اتمم الفقراء الی الله و الله هو الغنی الحمید» - ربوبیت

۳) «الله نور السموات و الارض» - ربوبیت

۴) «الله نور السموات و الارض» - ذاتی

۳۲

س ۹۱ و ۸۹: اعتقاد به اینکه «فعال ما پیشاء بودن» خاص ذات یگانه خداوند است که سداستوار موانع، به اراده او به کنار می رود همان تأثیرگذاری انسان در فاعلیت ها و اعلان توحید در می باشد.

۱) قبول - به صورت مستقل - ولایت

۲) رد - به صورت مستقل - ولایت

۳) رد - نه به صورت مستقل - ربوبیت

۴) قبول - نه به صورت مستقل - ربوبیت

۳۵

س ۹۱: پیام کدام آیه حاوی دریافت نتیجه و بازتاب آشنایی با توحید در خالقیت و توحید ربوبی است؟

۱) قل الله خالق کل شیء و هو الواحد القهار

۲) ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم

۳) و منهم من یعبد الله علی حرف

۴) یا ایها الذین آمنوا لاتتخذوا عدوی و عدوکم اولیاء

۳۶

س ۹۳: یک انسان موحد را عقیده بر آن است که: «همه ی مخلوقات، در کارهای خود نیازمند و وابسته به خداوند هستند، اما خداوند در اداره جهان به آن ها نیازی ندارد.» این مبنای اعتقادی از دقت در پیام کدام آیه، مفهوم می گردد؟

۱) «قل الله خالق کل شیء و هو الواحد القهار»

۲) «ما لهم من دونه من ولی و لایشرك فی حکمه احداً»

۳) «قل اغیر الله ابغی رباً و هورب کل شیء»

۴) «قل اللهم مالک الملک تؤتی الملک من تشاء و تنزع الملک ممن تشاء»

۲۹

س ۹۳: افتتاح حساب جداگانه ی مستقل برای عوامل تأثیرگذار در شفا بخشی و گره گشایی و جز آن، به معنای انحراف از توحید در است که دقت در پیام آیه شریفه به ثبات قدم موحد نیکو اعتقاد می انجامد.

۱) ولایت - «ما لهم من دونه من ولی و لایشرك فی حکمه احداً»

۲) ولایت - «قل اغیر الله ابغی رباً و هورب کل شیء»

۳) ربوبیت - «قل اغیر الله ابغی رباً و هورب کل شیء»

۴) ربوبیت - «ما لهم من دونه من ولی و لایشرك فی حکمه احداً»

۳۰

سدا ۸۷: با توجه به آیه ی شریفه ی «قل اللهم مالک الملک ... مفهوم می گردد که مالکیت انسان در مالکیت خداوند است، یعنی

۱) عرض - مالک اصلی و حقیقی خداوند است و مالکیت انسان و خدا بر یک چیز، یک مالکیت اشتراکی است.

۲) عرض - همان چیزی که یک انسان مالک آن است در همان حال خداوند نیز مالک می باشد.

۳) طول - مالک اصلی و حقیقی خداوند است و مالکیت انسان و خدا بر یک چیز، یک مالکیت اشتراکی است.

۴) طول - همان چیزی که یک انسان مالک آن است در همان حال خداوند نیز مالک می باشد.

۳۳

سدا ۹۱: «خدا، صاحب اختیاری است که تدبیر همه ی امور هستی به دست اوست.» و «خداوند تنها مبدأ و هستی بخش جهان است» به ترتیب بر توحید در و تأکید کرده ایم.

۱) ولایت - مالکیت

۲) مالکیت - خالقیت

۳) ربوبیت - خالقیت

۴) خالقیت - ربوبیت

۳۴

تلفیقی: با توجه به آیات قرآن کریم، چه کسی را می توانیم به عنوان ولی و سرپرست خود انتخاب کنیم و با وجود کدام ویژگی در شرکاء جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک افتند؟

۱) کسی که فرزندی نیآورده و فرزند کسی نیست - «خلقوا کخلقه»

۲) کسی که اختیار سود و زیان همه ی مخلوقات را دارد - «خلقوا کخلقه»

۳) کسی که فرزندی نیآورده و فرزند کسی نیست - «فتشابه الخلق علیهم»

۴) کسی که اختیار سود و زیان همه ی مخلوقات را دارد - «فتشابه الخلق علیهم»

۳۷

تمایلات، تصمیم، فعالیت در جهت خواست و رضایت الهی
جهان معنای خاص دارد و همه چی حکمت دارد ← امیدوار، صبور و استوار
جهان مخلوق و انسان مسئول بدن خود سر ارادت ما و آستان...
شخصیت ثابت و پایدار سلامتتی دیگران حیوانات تقوا... اطاعت...
آرامش روحی
فردی

اجتماعی
عبدی (عملی)

۳۸

بت درون و بیرون (محبوب، معبود، تسلیم، اطاعت و فرمان پذیری)
← درونی نا آرام و شخصیتی ناپایدار
← اختیاری بودن هدایت
ارایت من اتخذ الهه هواه افانت تكون علیه و کيلاً
و من الناس من يعبد الله على حرف پرستش از روی تردید شرک عملی
فان اصابه خير اطمان به وان اصابته فتنه اقلب على وجهه واكنش متفاوت
خسر الدنيا والاخره ذلك هو الخسران المبين نتیجه
اجتماعی
عبدی (ش)

۴۱

فردی
ش
عبدی (اجتماعی)

۴۲

س (؟) حاکمیت نظام سلطه، آن گاه بی رادع و مانع بر منصفه ظهور
خودنمایی می کند که انسان به شرک... گرفتار آید و پیام آیه شریفه
... به فراموشی سپرده شود.
۱) در ربوبیت در بعد فردی - «ان الله ربی و ربکم فاعبدوه»
۲) در عمل در بعد اجتماعی - «ان الله ربی و ربکم فاعبدوه»
۳) در عمل در بعد اجتماعی - «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله»
۴) در ربوبیت در بعد فردی - «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله»
۴۵

تکلیفی؟ با توجه به آیات قرآن کریم، چرا برخی انسان ها در برابر هر خیر و
شری که به آن ها می رسد، دوروش متفاوت پیش می گیرند و چه عاقبتی
در انتظار آن هاست؟
۱) «و من الناس من يعبد الله على حرف» - «خسر الدنيا والاخره»
۲) «ارایت من اتخذ الهه هواه» - «فی الاخره من الخاسرين»
۳) «و من الناس من يعبد الله على حرف» - «فی الاخره من الخاسرين»
۴) «ارایت من اتخذ الهه هواه» - «خسر الدنيا والاخره»
۴۶

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هر چه بر سر ما می رود ارادت لوست
نظیر دوست ندیدم اگر چه از مه و مهر نهادم آینه ها در مقابل رخ دوست
امام علی (ع): «تقوی الهی پیشه کنید، هم در مورد بندگان خدا، هم در
مورد شهرها و آبادی ها، چرا که شما در برابر همه این ها حتی سرزمین ها
و چهار پایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید»
با ایها الذین آمنوا
لاتتخذوا عدوی و عدوکم اولیاء تلقون الیهم بالموده
و قد کفروا بما جاءکم من الحق
۳۹

۴۰

جمع بندی تووووووووپ
«ارایت من اتخذ الهه هواه...»
«قل افاتخذتم من دونه اولیاء...»
«و من الناس من یتخذ من دون الله انداداً...»
«و من الناس من يعبد الله على حرف...»
۴۳

س ۹۷: اگر هر یک از افراد جامعه فعالیت های خود را در جهت منافع
طاغوت قرار دهند، دچار چه نوع شرکی شده اند و در تقابل با آن کدام آیه
شریفه مطرح می شود؟
۱) ربوبی در بعد اجتماعی - «ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم»
۲) عبدی در بعد اجتماعی - «قل اغیر الله ابغی رباً و هورب کل شیء»
۳) عبدی در بعد اجتماعی - «ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم»
۴) ربوبی در بعد اجتماعی - «قل اغیر الله ابغی رباً و هورب کل شیء»
۴۴

۱) آیا اگر کسی از غیر خدا درخواست کمک کند، گرفتار شرک شده است؟
۲) آیا اگر کسی پزشک را وسیله درمان و بهبود بیماری بداند، مشرک است؟
۳) آیا اگر کسی دعا را وسیله جلب مغفرت الهی و صدقه را وسیله دفع بلا بداند،
مشرک است؟
۴) آیا توسل به پیامبران و معصومین (ع) شرک به حساب می آید؟
دعا و مغفرت
صدقه و دفع بلا
صله رحم و عمر
اولیای دین و حاجات
غیر روح جانی و معنوی
عقبت
مادى - معمار و ساختمان معلم و تعلیم
پزشک و درمان
مادى جسم حیات
۴۷

فرزندان به یعقوب (ع) (درخواست آموزش، وعده دعا)
 قرآن
 استغفار پیامبر (ص) در حق یگران (مخالف)
 نمونه های توسل
 تاریخ: مسلمانان به پیامبر (ص) (درخواست دعا) (حضوری، قبر، دور)
 جریان فکری خشک و غیر عقلانی، تفکر غلط درباره توحید و شرک
 جریان تکفیری: توسل به پیامبران و معصومین، طلب دعا و شفیع قراردادن دیگران
 بزرگترین ضربه به اسلام، تنفر مردم جهان از اسلام

۴۸

شرک در جهان امروز ← آسان عصر حاضر (جو غالب، جو حاکم بر اکثریت)
 قدیم: شرک در قالب بت (سنگ و چوب)، ۳۶۰ نوع بت در عصر جاهلیت
 جدید: شرک بسیار پیچیده تر از قدیم
 بسیاری خود را مالک و ولی و پرورش دهنده جهان می پندارند ← آوده شدن طبیعت
 فرعون: «انا ربکم الاعلی»
 بسیاری سرگرم امور دنیوی (زرق و برق و زینت و...) ← غفلت از خدا و آخرت
 وظیفه ما: شناخت معیار ثابت: قرآن تطبیق زندگی با معیار: انسان
 اطاعت از ارباب هایی جز خدا، بندگی کسانی جز خدا
 خارج کردن دین از برنامه زندگی، تقلید از مخالفان دین
 وارد نکردن دین در زندگی + اصل قراردادن تمایل دنیایی ← شرک و بت پرستی جدید

۴۹

مهم ترین اعتقاد دینی، پایه و اساس تمام دین، محور دین، روح زندگی دینی
 روحی در پیکره معارف و احکام دین، حیات و معنا به دین
 سر لوحه دعوت همه پیامبران (اول توحید، بعد معاد)
 اسلام دین توحید (توحید ← اعتقاد دیگر)
 قرآن کتاب توحید (همه چی بر مدار توحید) (اول توحید، بعد معاد)
 آغاز رسالت پیامبر: **لا اله الا الله**
 پایه و اساس بنای اسلام، تبری و تولی
 اولین و مهم ترین شعار اسلام
 گفتن آن: برادر و خواهر، رسمیت حقوق، دفاع واجب
 التزام به آن: تغییر همه زندگی فرد تازه مسلمان

۵۰

سخ ۹۶: نتیجه اصل قراردادن تمایلات دنیایی و نفسانی در زندگی مسلمانان چه خواهد بود؟
 ۱) پرستش بت هایی غیر از سنگ و چوب و یا همان ها
 ۲) گرفتاری در شرک پیچیده تر و خطرناک تری از عصر جاهلیت
 ۳) انکار گام به گام مراتب توحید و گرفتار شدن به شرک در خالقیت
 ۴) ندیدن تدبیر خداوند در کوچک ترین حوادث عالم و غفلت از توحید ذاتی

۵۲

سن ۹۳ و ۹۴: سرسپردگی در برابر پیامبر و جانشینان منصوص الهی او،
 بعدی از ابعاد توحید در... است وریشه شرک و بت پرستی جدید آن
 است که برخی از انسان ها در عین قبول داشتن خداوند
 ۱) عبادت - به تمایلات دنیایی و نفسانی خود پاسخ مثبت بدهند
 ۲) ولایت - به تمایلات دنیایی و نفسانی خود پاسخ مثبت بدهند
 ۳) عبادت - دین و دستورهای آن را در متن زندگی خود وارد نمی کنند.
 ۴) ولایت - دین و دستورهای آن را در متن زندگی خود وارد نمی کنند.

۵۳

با گفتن «لا اله الا الله» تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شد و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می گشت و در زمره برادران و خواهران دینی قرار می گرفت. بنابراین «لا اله الا الله» فقط یک شعار نبود، بلکه التزام به آن، همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشتن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می داد.
 خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد. (ت خالقیت)
 هر کس که چیزی را پدید می آورد (خالقیت) مالک آن (مالکیت) است.
 [از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس مالک آن نیز هست.

۵۴

در اسلام بدون اعتقاد به توحید، هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.
 قرآن کریم اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است.
 مهم ترین اعتقاد دینی، «توحید و یکتاپرستی» است.
 توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است، [یعنی] خدا بی همتاست و شریکی ندارد. (اصل توحید)
 پیامبر (ص) از همان آغاز رسالت خود، از مشرکان می خواست با گفتن «لا اله الا الله» دست از شرک بردارند و به خدای یگانه ایمان آورند.

۵۵

هر کس مالک چیزی باشد (مالکیت) حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد (ولایت)، اما دیگران بدون اجازه وی نمی توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. [از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست.
 مخلوقات، جز به اذن و اجازه او نمی توانند در جهان تصرف کنند. چنین ادنی به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است. اگر خداوند پیامبر (ص) را ولی انسان ها معرفی می کند، [بدین معناست] که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان هایش قرار داده است.

۵۶

رب [به معنای] مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست.
 هر کس که خالق (خالقیت) و مالک (مالکیت) و ولی (ولایت) چیزی باشد می تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد (ربوبیت) [از آنجا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز می باشد.
 خداوند جهان را اداره می کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده هدایت می نماید و به پیش می برد. (ت ربوبیت)
 توحید در ربوبیت بدان معنا نیست که موجودات به خصوص انسان تدبیر ندارند، باغبانی که زحمت می کشد و به پرورش درختان اقدام می کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست.

۵۷

کشاورز وقتی خود را با دیگران مقایسه می کند می بیند که زراعت حاصل دسترنج خودش است ، اما وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می کند ، می بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده رشد کرده و محصول داده است .

✓ زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی خداست (ربوبیت) و باید شکرگزار او باشیم . (عملی)

✓ اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد ، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود .

۵۸

✓ انتخاب سبک زندگی باید براساس فکر و به دور از احساسات باشد و دلیلی محکم و عقل پسند از آن حمایت کند .

✓ هر سبکی از زندگی ، ریشه در اندیشه های خاصی دارد و از جهان بینی ویژه ای سرچشمه می گیرد . شناخت ریشه ها به تصمیم گیری درست ما کمک فراوان می کند .

✓ « زندگی توحیدی » شیوه ای از زندگی است که ریشه در جهان بینی توحیدی دارد .

✓ افکار و اعتقادات هر فرد مهم ترین عامل در تعیین هدف ها و رفتارهای اوست .

✓ هر فردی متناسب با اعتقادات خویش ، مسیر زندگی خود را انتخاب و بر همان اساس رفتار خواهد کرد .

۶۱

✓ انسانی که خداوند را به عنوان خالق پذیرفته است (خالقیت) و ایمان دارد که او پروردگار هستی است (ربوبیت) ، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و یک زندگی توحیدی برای خود تنظیم خواهد نمود . (عملی)

✓ از آنجا که ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است ، میزان تاثیر گذاری ایمان بر عمل ، بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد .

✓ هر چه ایمان قوی تر باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هر چه ضعیف تر باشد تأثیر آن کمتر خواهد بود . با این معیار ، هر کس می تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند .

۶۲

✓ بعد اجتماعی توحید به معنای قرار گرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست .

✓ وقتی یک نظام اجتماعی توحیدی است که حاکم و زمامدار آن براساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرايطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا در آورد .

✓ وحدت و هماهنگی را با تمسک به توحید و یکتاپرستی و قرار گرفتن در سایه حکومت الهی می توان به دست آورد ، نه با تمسک به ظالمان و حکومت های غیر الهی .

۶۵

✓ بسیاری از انسان ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده اند (علت) که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آن ها جایگاهی ندارد . (معلول)

✓ زرق و برق و زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته (علت) که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است . (معلول)

✓ قرآن کریم معیارهای ثابت توحید و شرک را به ما نشان داده و تطبیق زندگی فردی و اجتماعی با این معیارها را بر عهده خودمان نهاده است .

✓ ریشه شرک و بت پرستی جدید آن است که برخی از انسان ها در عین قبول داشتن خداوند ، دین و دستورات دینی را در متن زندگی خود وارد نمی کنند و برعکس تمایلات دنیوی و نفسانی خود را اصل قرار می دهند .

۶۶

✓ تصور چند خدایی (چند خالق) به معنای آن است که هر کدام از آن ها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی توانند کل جهان را خلق کنند و (به معنای آن است) که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گر نه عین همدیگر می شوند و دیگر چند خدا نیستند . چنین خدایان ناقصی ، خود نیازمند هستند و هر یک از آن ها به خالق کامل و بی نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف نماید .

✓ اگر کسی در کنار ربوبیت الهی ، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می تواند مستقل از خداوند ، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است . (ش ربوبیت)

۵۹

✓ روابط علیت توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می گیرد . بنابراین کسی که برای آموختن نزد معلم می رود ، یا برای درمان به پزشک مراجعه می کند ، نه تنها معلم و پزشک را شریک خداوند قرار نداده ، بلکه به قانون الهی عمل کرده است .

✓ عقیده به توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن ها و مستقل از خدا بدانیم . اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم عین توحید است . (مانند اثر شفا بخشی دارو)

✓ تکفیری ها ، هر مسلمانی را که مانند آن ها نمی اندیشد ، مشرک و کافر می خوانند و گاه کشتن او را واجب می شمارند .

۶۰

✓ فرد موحد ، در انتخاب همسر ، شغل ، دوست و به طور کلی در تمام برنامه های روزانه خود خدا را در نظر می گیرد و تلاش می کند از دایره فرمان های او خارج نشود . (ت عملی فردی)

✓ برای انسان موحد جهان معنای خاص خود را دارد . از نظر او هیچ حادثه ای در عالم بی حکمت نیست ، گرچه حکمت آن را نداند از همین رو موحد واقعی همواره انسانی امیدوار است . در مقابل سختی ها و مشکلات ، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت های آینده اش قرار می دهد . باور دارد که دشواری های زندگی نشانه بی مهری خداوند نیست ، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست .

۶۳

✓ انسان موحد ، چون زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان های اوست (ت عملی فردی) ، شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است .

✓ اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها (بت های بیرون) برآید . گرفتار ش. عملی فردی. شده است .

✓ تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان پذیری از طاغوت باعث می شود شخص ، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد . (زیرا) از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته جدیدی جلوی روی او قرار می دهد و از سوی دیگر ، قدرت های مادی که هر روز رنگ عوض می کنند او را به بردگی جدید می کشانند .

۶۴

✓ میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه متقابل (دوسویه) وجود دارد . هر قدر مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد ، همان طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد ، زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد .

۶۷

اخلاص و توبه (درس ۴ و ۷)

« قل ان اصلا تي و نسكي و محياي و مماتي لله (رب العالمين) »
 « قل انما اعظكم بواحدة ان تقوموا لله مثنى و فرادى »
 اندیشه و دل جایگاه خدا ، عمل فقط برای رضای خدا و مطابق دستور خدا

اخلاص در بندگی

 اعبودنی

 توحید عملی

لا تعبدوا الشیطان

الم اعهد الیکم یا بنی ء ادم ان لاتعبدوا الشیطان انه لکم عدو مبین
 ان اعبودنی هذا صراط مستقیم

✓ عهد فطری خدا با انسان (بندگی خدا، بندگی شیطان) و جایگاه اراده انسان

پیامبر (ص): راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است.

تقویت اندیشه و فکر و اعتقاد
 همه امور به دست خدا
 خداوند مدبر همه امور
 همه واسطه ها به آن خدا

اخلاص
 اندیشه

اعتقاد قلبی ، قلب خانه خدا
 آس قلبی با خدا و دوستاش

اخلاص
 قلب

نیت الهی (حسن فاعلی)
 عمل
 دستور الهی (حسن فعلی)
 فاعل الخیر ... نیه المؤمن ...

الاعمال بالنیات

«تقوموا لله»
 «اعبودنی» فقط برای او
 .. مماتی لله»

شرط قبولی تمامی اعمال
 درجه و مرتبه داره

با اخلاص تر - با ارزش تر

پیامبر (ص)
 مؤمنان
 مرآتیب
 اخلاص
 برتری

امام صادق (ع)
 عمل خالص
 دوست نلری
 کسی جز خدا
 ستایش و تمجید

امام علی (ع): فاعل الخیر خیر منه و فاعل الشر شر منه
 پیامبر (ص): نیه المؤمن خیر من عمله

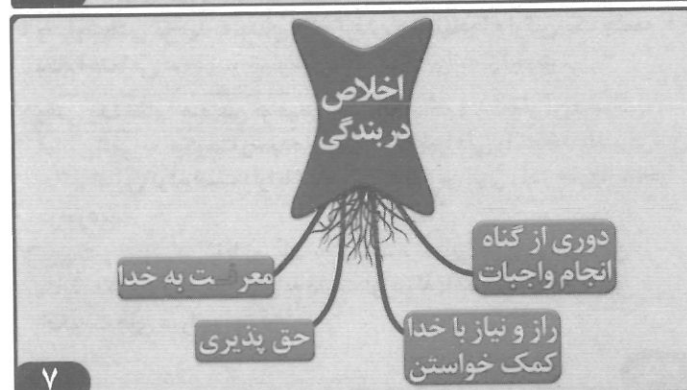
پیامبر (ص): انما الاعمال بالنیات

حسن فاعلی ✓ حسن فعلی ✓ (اخلاص)
 (جهل) ← کمک و ضرر
 حسن فاعلی ✓ حسن فعلی X (مانع) ← نماز جماعت
 حسن فاعلی X حسن فعلی ✓ (ریا) ← کمک و خودنمایی
 روزه و لاغری و سلامتی
 حسن فاعلی X حسن فعلی X

تفکر در آیات ← معرفت به خدا ← ایمان به خدا ← عبودیت و اخلاص
 آفرینش همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
 این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
 مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور دیده نابینا چه سود

عمل با معرفت و آگاهی ← عمل بی معرفت و کم معرفت
 نماز ناخان و گناه
 جنگ صفین و معاویه
 پیداری اسلامی و اقراطی ها

« تفکروا فی کل شیء » / « و من آیاته ... » و ...
 « الله نور ... » / « ما رایت شیئاً ... » / دیدن خدا و ...

عمای (ع)
 دیوار خدا
 تقرب به خدا

بیت: پرو، دام، مرغی، عنقا
 دام، مقاومت، نتیجه
 آیه: یوسف و زلیخا

وصیف ناشی

شیطان

پیامبر (ص)
 ۴۰ چشمه
 تمجید از مال مال
 حق از مال مال
 هدف راه منجی
 تپایی
 آستان حکیم

اخلاص
 در بندگی

عقل: عقل و دلیل و حق / بندگی آسون می رفته
 سپهسالار لشکر خدای رحمان
 راهبر لشکر شیطان

هوی و هوس: انکار ، دلم نمی خواد

روزه (تأثیر خاصی در اخلاص)
 روزه ← آزمایش اخلاص
 دوری از گناه ← تمام اخلاص

کمک الهی
 « اقم الصلاه .. »
 غفلت

س ۹۳ و تکیفی: انجام عبادت مطابق با چهار چوب تعیین شده از سوی شارع مقدس، نشانی از برخورداری از حسن است و درخت اخلاص را آبیاری می کند و رشد می دهد.

(۱) فاعلی - توجه به واجبات و اطاعت از خدا
 (۲) فعلی - راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
 (۳) فعلی - توجه به واجبات و اطاعت از خدا
 (۴) فاعلی - راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او

۲۱

(پرونده سیاه، توبه) ناامیدی (یک وجب...) مایوس از رحمت (گناه بعد توبه) گناه
 خاموشی میل توبه/ ناتوانی در پشیمانی قلبی/ غرق/ عادت/ جوانان/ تسویف
 متوجه زشتی و قبح گناه نشدن و توبه نکردن (تدریجی) گناه و شقاوت
 بازگشت آرامش گشایش رحمت
 (بازگشت از عذاب به لطف و آموزش) خدا توبه انسان (بازگشت از گناه به سوی خدا)
 دامن عفو و غفران
 انقلاب خود عالی علیه خود دانی

۲۲

سده ۹۲: آیه شریفه «لَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ أَنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» حاکی از می باشد و هشداری است به انسان که راه نجاته است.

(۱) توجه به صراط مستقیم که همان بندگی خداوند است و مقبول فطرت او است - عدم متابعت از وسوسه
 (۲) توجه به صراط مستقیم که همان بندگی خداوند است و مقبول فطرت او است - آراستگی به اخلاص
 (۳) گرایش فطری انسان به بندگی خداوند و جایگاه اراده ی او در تحقق آن گرایش - عدم متابعت از وسوسه
 (۴) گرایش فطری انسان به بندگی خداوند و جایگاه اراده ی او در تحقق آن گرایش - آراستگی به اخلاص

۲۲

سده ۹۱ و تکیفی: با توجه به آیه ی «قُلْ إِنَّمَا أَعْطَاكُمْ بَوْلِحَدَّةٍ...» خداوند مردم را تنها به یک چیز اندرز می دهد و آن است و حدیث «عقل سپهسالار لشکر خدای رحمان است و هوی راهبر لشکر شیطان» بیانگر می باشد.

(۱) تفکر در معرفت الله - تقویت روحیه حق پذیری
 (۲) تفکر در معرفت الله - افزایش معرفت به خدا
 (۳) قیام برای خداوند - تقویت روحیه حق پذیری
 (۴) قیام برای خداوند - افزایش معرفت به خدا

۲۳

نکات مهم: (پیرایش، تخلیه)
 توبه و پاکی توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد.
 امام علی (ع): «التَّوْبَةُ تَطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذَّنُوبَ»
 پیامبر (ص): «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ»
 توبه و تبدیل گناهان به نیکی ها
 «کسی که باز گردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می کند. زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است»

۲۴

توبه و آموزش همه گناهان (حتی شرک) زیاده بر خود ستم روا داشته اید (گناه = ستم)
 «قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ اسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذَّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ»
 محبوب شدن نزد خدا (جلب محبت خدا)
 توبه و تکرار به معنای دور شدن از خدا نیست.
 جلب رحمت خدا
 «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»

۲۷

«فَمَا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ» سید خلهم فی رحمه منه و فضل یهدیهم الیه صراطاً مستقیماً»
 داخل شدن به فضل و رحمت
 ایمان به خدا + تمسک به خدا (توحید عملی)
 اندیشه و تفکر هدایت به راه مستقیم
 حرکت به سوی رشد و کمال کسب کمالات و مدارج معنوی و انسانی (انجام واجبات ترک محرّمات)
 خداوند به داود (ع): اگر روی گردانان از من می دانستند که چگونه انتظار آن ها و شوق بازگشتشان را دارم، بدون شک از شوق آمدن به سوی من جان می دادند و بند بند وجودشان از محبت من از هم می گسست.

۳۰

طمع زفیض کرامت مبر که خلق کریم گنه ببخشد و بر عاشقان ببخشد
 مقیم حلقه ذکر است دل، بدان امید که حلقه ای ز سر زلف یار بگشاید
 پشیمانی قلبی از گناه و تصمیم بر ترک گناه مرحله اصلی
 زبان حال: «بد، کاش، چرا» «استغفرالله» قلبی
 امام باقر (ع): برای توبه کردن پشیمانی کافی است
 عدم تکرار گناه
 امام رضا (ع): «المستغفر من الذنب و یفعله کالمستغفری بر به»
 مراحل تکمیلی
 حق الله و حق الناس
 مهم ترین: اطاعت و بندگی (مادی (صدقه) و معنوی)

۲۵

توبه و جوانی
 (۱) خداوند توبه جوانان را بسیار دوست می دارد.
 پیامبر (ص): «کسی نزد من محبوب تر از جوان توبه کار نیست»
 (۲) توبه آسانتر، امکان توبه بیشتر، جبران گذشته راحت تر، بهترین زمان توبه
 انعطاف پذیری، تحول و دگرگونی
 زمان توبه: سراسر عمر در توبه: همیشه باز توفیق توبه: همواره میسر نیست دوره پیری: کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت ها صفات ناپسند شبیه ریشه های نهال

۲۸

گناهان اجتماعی: ربا، رشوه، ظلم، بی توجهی به عفت، اطاعت از غیر
 مهم ترین راه اصلاح و معالجه: امر به معروف و نهی از منکر (نظارت همگانی)
 معالجه و اصلاح در مراحل ابتدایی: گسترش نیافتن و ماندگار نشدن
 مردم حساسیت نشون بدن، بایستند و بکوشند: به آسانی مانع گسترش گناه
 مردم کوتاهی کنند: گناهان قوی تر و محکم تر و نفوذ در تمام سطوح جامعه
 کوتاهی کنند و اقدامات دلسوزان به جایی نرسد و به تدریج انحراف از حق ریشه بنواند: اصلاح مشکل، تلاش های بزرگ و فعالیت اساسی
 تقدیم جان و مال انسان های بزرگ

۲۹

س ۹۷: پادشاهی الهی برای کسی که توبه کند و ایمان بیاورد و سپس نیکوکار شود، کدام است؟

- ۱) خداوند را آمرزنده مهربان می یابد.
- ۲) خداوند آمرزنده مهربان است.
- ۳) همه گناهان او بخشیده می شود.
- ۴) خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می کند.

۳۲

س ۹۶ و تالیفی: وجود کدام خصوصیت در جواناتان، توبه را برای آنان آسان تر می کند و روش شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت کدام است؟

- ۱) تثبیت خصلت ها - او را گام به گام و آهسته به سمت گناه می کشاند.
- ۲) تثبیت خصلت ها - با وعده «گناه کن و بعد توبه کن» به سوی گناه می کشاند.
- ۳) اعتطاف پذیری - با وعده «گناه کن و بعد توبه کن» به سوی گناه می کشاند.
- ۴) اعتطاف پذیری - او را گام به گام و آهسته به سمت گناه می کشاند.

۳۳

س ۹۴. علاوه بر «پشیمانی از گذشته» چه کارهای دیگری لازم است تا توبه ی انسان کامل شود؟

- ۱) انقلاب علیه خود - جبران حقوق الهی - توبه ی اجتماعی
- ۲) انقلاب علیه خود - جبران حقوق مردم - جبران حقوق الهی
- ۳) تکرار نکردن گناه - جبران حقوق الهی - توبه ی اجتماعی
- ۴) تکرار نکردن گناه - جبران حقوق مردم - جبران حقوق الهی

۳۶

س ۹۴. خداوند به حضرت داود (ع) در مورد توبه کنندگان چه فرموده اند؟

- ۱) ای داودا معصیت گناه کاران به هنگام توبه بخشیده می شود.
- ۲) ای داودا توبه ی گناه کاران موجب غفران و بخشودگی گناهان است.
- ۳) اشتیاق معصیت کاران به هنگام توبه به قدری است که بند بند وجودشان از محبت من لبریز می شد.
- ۴) اشتیاق من برای ترک معصیت گناه کاران به قدری است که اگر آنان می دانستند از شوق آمدن به سوی من جان می دادند.

۳۷

س ۹۱. دروغ، ظلم پذیری، غیبت و رباخواری، به ترتیب از گناهان و و می باشد و راه اصلاح و معالجه ی جامعه از این بیماری ها انجام است.

- ۱) فردی - اجتماعی - فردی - اجتماعی - توبه ی فردی و اجتماعی
- ۲) فردی - فردی - اجتماعی - اجتماعی - توبه ی فردی و اجتماعی
- ۳) فردی - فردی - اجتماعی - اجتماعی - امر به معروف و نهی از منکر
- ۴) فردی - اجتماعی - فردی - اجتماعی - امر به معروف و نهی از منکر

۴۰

۳۱

س ۹۶: مهم ترین بخش حق الناس و حقوق الهی به ترتیب چیست؟

- ۱) حقوق معنوی - توحیدی ذاتی
- ۲) حقوق مردم - توحید ذاتی
- ۳) حقوق معنوی - توحید عبادی
- ۴) حقوق مردم - توحید عبادی

۳۴

س ۹۵ و س ۹۴: کدام روایت، بیانگر خروج گناهان از قلب و شست و شوی دل با توبه است و این عمل چه نام دارد؟

- ۱) «التائب من الذنب کمن لا ذنب له» - پیرایش
- ۲) «التائب من الذنب کمن لا ذنب له» - پشیمانی
- ۳) «المستغفر من الذنب و یفعله کالمستهزی بر به» - پیرایش
- ۴) «المستغفر من الذنب و یفعله کالمستهزی بر به» - پشیمانی

۳۵

س ۹۳. «گشودن درهای رحمت الهی» و «بازگشت از گناه به سوی فرمانبرداری خدا» توبه و را ترسیم می کند که مفهوم دوم از دقت در پیام عبارت به دست می آید.

- ۱) معبود - عبد - «المستغفر من الذنب و یفعله کالمستهزی بر به»
- ۲) عبد - معبود - «المستغفر من الذنب و یفعله کالمستهزی بر به»
- ۳) معبود - عبد - «التائب من الذنب کمن لا ذنب له»
- ۲) عبد - معبود - «التائب من الذنب کمن لا ذنب له»

۳۸

س ۹۲. «عدم تکرار گناه» و «پشیمانی قلبی» به ترتیب مرحله ی و توبه است که مفهوم نخست، از دقت در پیام عبارت «.....» به دست می آید.

- ۱) تکمیلی - حقیقت توبه - «التوبة تطهر القلوب و تغسل الذنوب»
- ۲) اصلی - تکمیلی - «التوبة تطهر القلوب و تغسل الذنوب»
- ۳) تکمیلی - حقیقت توبه - «المستغفر من الذنب و یفعله کالمستهزی»
- ۴) اصلی - تکمیلی - «المستغفر من الذنب و یفعله کالمستهزی»

۳۹

تالیفی: خداوند در مورد چه کسانی می فرماید: «ان الله يعفر الذنوب جميعاً» و علت آن چیست؟

- ۱) «المستغفر من الذنب» - چون خداوند تواین را دوست دارد.
- ۲) «المستغفر من الذنب» - زیرا خدا آمرزنده مهربان است.
- ۳) «اسرفوا على انفسهم» - چون خداوند تواین را دوست دارد.
- ۴) «اسرفوا على انفسهم» - زیرا خدا آمرزنده مهربان است.

۴۱

تالیفی: عبارت شریفه «فسيدخلهم في رحمة منه و فضل» بازتاب کدام مورد است و با توجه به آیات قرآن کریم، مسبب محبوب شدن انسان نزد خداوند چیست؟

- ۱) ایمان به خدا و تمسک به او - تکرار توبه به شرط واقعی بودن
- ۲) حرکت و هدایت به راه مستقیم - توبه آسان تر در جوانی
- ۳) ایمان به خدا و تمسک به او - توبه آسان تر در جوانی
- ۴) حرکت و هدایت به راه مستقیم - تکرار توبه به شرط واقعی بودن

۴۲

✓ چگونه می توان به سوی پرستش خالصانه خدای بی همتا گام نهاد و یک زندگی توحیدی را تجربه نمود و اندیشه و قلب و عمل را برای او قرار داد و آن گونه که خداوند می پسندد زندگی کرد. (اخلاص در بندگی)

✓ هدف خلقت انسان تقرب به خداست و این تقرب جز با سعی و تلاش خود انسان به دست نمی آید. (درس ۱ سال دهم)

✓ انسان همواره بر سر دوراهی بندگی خدا و بندگی هوای نفس و شیطان قرار دارد و زندگی، صحنه انتخاب یکی از این دو راه است. (الم اعهد الیکم ...)

✓ کسی که راه توحید را برمی گزیند و در پی آن اندیشه و دل و عمل خویش را برای رضای خدا قرار می دهد، خطراتی او را تهدید می کند و احتمال انحراف از توحید برای او هست. (حدیث پیامبر: راهی بی شرک - پنهان تر)

۴۳

✓ انسان مؤمن می کوشد قلبش را خانه خدا مهربان کند و تنها به او دل ببندد و و با آنان که خداوند سفارش کرده است انس قلبی داشته باشد (اخلاص در قلب)

✓ انسان مؤمن می کوشد نیت های درونی و قلبی خود را الهی کند، زیرا آن نیت و قصد قلبی انسان از انجام یک عمل خدایی نشود، آن عمل خدایی نمی گردد و خالصانه نمی شود. (حسن فاعلی / اخلاص در قلب)

✓ انسان مؤمن می کوشد عمل را همان گونه که خداوند دستور داده است انجام دهد، یعنی عمل را از جهت کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه همان طوری انجام دهد که خداوند می خواهد. (حسن فعلی / درستی و صحت عمل)

✓ برای اینکه به یک سخن درست عمل کنیم پذیرش عقلی آن کفایت نمی کند، بلکه آن سخن باید در قلب و دل نفوذ کند، یعنی قلب نیز تسلیم آن شود.

۴۴

✓ حسن فاعلی بدین معناست که انجام دهنده کار، دارای معرفت درست و نیت الهی باشد.

✓ حسن فعلی بدین معناست که کار به درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است انجام شود.

✓ پیوند محکمی میان معرفت به خدا و ایمان به او وجود دارد.

✓ ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است.

✓ هر چقدر که معرفت ما به خدا بیشتر شود به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد پس خوب است ساعتی را صرف تفکر در آیات و نشانه های الهی کنیم.

✓ اگر کسی گرفتار غفلت شد و چشم اندیشه را به روی جهان بست، آیات الهی را نخواهد یافت و دل به مهر او نخواهد داد.

۴۵

✓ عمل براساس معرفت و آگاهی بسیار ارزشمندتر و مقدس تر از عملی است که در آن معرفتی نیست و یا با معرفت اندکی صورت می گیرد.

✓ گاه پیش می آید که انسان نادان به تصور اینکه کار خیر می کنند، مرتکب گناهان بزرگ می شوند.

✓ در جنگ صفین تعداد زیادی از لشکر امام علی (ع)، فریب نیرنگ معاویه را خوردند و امام را وادار به تسلیم و سپس قرارداد صلح یا معاویه کردند. این کار مسیر تاریخ اسلام را عوض کرد و سبب شد که ده ها سال حکومت به دست بنی امیه بیفتد و به جای حکومت عدالت، ظالمین بر مسلمانان حاکم شوند.

✓ ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند، درخت اخلاص را آبیاری می کند و رشد می دهد.

سده ۹: دروغ، ظلم پذیری، غیبت و رباخواری، به ترتیب از گناهان ، و می باشد و راه اصلاح و معالجه ی جامعه از این بیماری ها انجام است.

- ۱) فردی - اجتماعی - فردی - اجتماعی - توبه ی فردی و اجتماعی
- ۲) فردی - فردی - اجتماعی - اجتماعی - توبه ی فردی و اجتماعی
- ۳) فردی - فردی - اجتماعی - اجتماعی - امر به معروف و نهی از منکر
- ۴) فردی - اجتماعی - فردی - اجتماعی - امر به معروف و نهی از منکر

۴۲

س ۸۷: اظهار ندامت ظاهری و گفتن کلمه استغفار در حال انجام گناه نه تنها پذیرفته نیست، بلکه استغفار را بی خاصیت می کند. اثر بدتر چنین استغفار مانند کسی است که

- ۱) پروردگارش را مسخره کرده است.
- ۲) انگار هیچ توبه ای نکرده است.
- ۳) عمر خود را به بطلالت و بیهودگی گذرانده است.
- ۴) خودش را مسخره کرده و توبه اش قبول نخواهد بود.

۴۳

✓ چگونه از حریم اندیشه و دل پاسبانی کنیم تا آفت شرک به آن راه نیابد و عمل ما خالص برای خداوند انجام شود. (شعر حافظ)

✓ اخلاص به معنی خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است.

✓ اخلاص در کاربرد دینی بدین معناست که شخص اندیشه و دل خود را جایگاه خدا کند و عملش را فقط برای رضای خداوند و همان گونه که او دستور داده است، انجام دهد.

✓ در اسلام اخلاص شرط قبولی تمامی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می دارد.

✓ اخلاص مانند دوست داشتن، سخاوت و هر عمل قلبی دیگر، درجات و مراتبی دارد. اعمال انسان هر چه با اخلاص بالاتری همراه باشد، ارزش بیشتری دارد.

۴۴

✓ برای اینکه عمل برای خدا خالص شود لازم است نخست اخلاص در اندیشه تحقق یابد.

✓ فردی که به خداوند اعتقاد دارد باید بکوشد فکر و اندیشه خود را در این زمینه تقویت کند به طوری که همه امور خود و عالم را به دست خدا ببیند و بداند که خداوند مدیر و اداره کننده همه امور جهان است و هیچ واسطه و سببی جز به آن و اراده او عمل نمی کند. (اخلاص در اندیشه)

✓ انسان باید تلاش کند آنچه را که از توحید در اندیشه و عقل خود پذیرفته است، به یک اعتقاد قلبی و درونی تبدیل کند و با آن انس قلبی برقرار نماید تا در رفتار و کردارش مؤثر باشد. (اخلاص در قلب)

۴۵

✓ عمل براساس معرفت و آگاهی بسیار ارزشمندتر و مقدس تر از عملی است که در آن معرفتی نیست و یا با معرفت اندکی صورت می گیرد.

✓ گاه پیش می آید که انسان نادان به تصور اینکه کار خیر می کنند، مرتکب گناهان بزرگ می شوند.

✓ در جنگ صفین تعداد زیادی از لشکر امام علی (ع)، فریب نیرنگ معاویه را خوردند و امام را وادار به تسلیم و سپس قرارداد صلح یا معاویه کردند. این کار مسیر تاریخ اسلام را عوض کرد و سبب شد که ده ها سال حکومت به دست بنی امیه بیفتد و به جای حکومت عدالت، ظالمین بر مسلمانان حاکم شوند.

✓ ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند، درخت اخلاص را آبیاری می کند و رشد می دهد.

۴۶

✓ عمل براساس معرفت و آگاهی بسیار ارزشمندتر و مقدس تر از عملی است که در آن معرفتی نیست و یا با معرفت اندکی صورت می گیرد.

✓ گاه پیش می آید که انسان نادان به تصور اینکه کار خیر می کنند، مرتکب گناهان بزرگ می شوند.

✓ در جنگ صفین تعداد زیادی از لشکر امام علی (ع)، فریب نیرنگ معاویه را خوردند و امام را وادار به تسلیم و سپس قرارداد صلح یا معاویه کردند. این کار مسیر تاریخ اسلام را عوض کرد و سبب شد که ده ها سال حکومت به دست بنی امیه بیفتد و به جای حکومت عدالت، ظالمین بر مسلمانان حاکم شوند.

✓ ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند، درخت اخلاص را آبیاری می کند و رشد می دهد.

✓ جریان افراطی و انحرافی، بسیاری از جوانان را که فقط تعصب دینی داشتند اما از معرفت صحیح دینی بی بهره بودند، به سوی خود جذب کردند و
 ✓ کسی که روحیه حق پذیری دارد و در مقابل حق تسلیم است به آسانی وارد مسیر بندگی می شود. **زیرا** افراد حق پذیر تابع دلیل هستند و وقتی عقل آنان حقیقتی را یافت به دنبال آن می روند.
 ✓ حکمت به **معنای** علم محکم و استوار و به دور از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می دهد و مانع لغزش ها و تباهی ها می شود.
 ✓ خداوند در قرآن، لقمان را به داشتن حکمت توصیف کرده، سفارش های ارزنده و حکیمانه ای از ایشان نقل کرده است.
 ✓ خداوند در قرآن، یوسف (ع) را به داشتن اخلاص و رسیدن به مقام مخلصین توصیف کرده است.

۵۱

✓ اگر انسان بعد از انجام گناه، در دل احساس پشیمانی کند و زبان حالش این باشد: «چقدر بد شد! کاش این کار را نمی کردم، چرا به فرمان خدا بی توجهی کردم؟» توبه انجام شده و گناه بخشیده می شود.
 ✓ اگر انسانی واقعاً در دل «استغفرالله» را گفته باشد، گرچه آن را بر زبان جاری نکرده باشد، توبه انجام شده است.
 ✓ اگر انسانی با زبان «استغفرالله» بگوید اما در قلبش پشیمان نباشد، توبه انجام نشده است.
 ✓ خداوند، توبه جوانان را بسیار دوست دارد
 ✓ توبه نه تنها گناه را پاک می کند، بلکه اگر ایمان و عمل صالح نیز به دنبال آن بیاید، گناهان را به حسنات تبدیل می کند.

۵۴

✓ در توبه همیشه باز است، اما توفیق توبه همواره میسر نیست **باید** لحظه های توفیق را شکار کرد و خود را در دامن مهر خداوند انداخت.
 ✓ اگر کسی گناهی مرتکب شد و توبه کرد، اما توبه اش را شکست و دوباره مرتکب گناه شد، هیچ مانعی ندارد که باز هم توبه کند و از خداوند عذرخواهی نماید، **چرا** که خداوند کسی را که فوراً از گناه خود ناراحت شود و بسیار توبه کند، دوست می دارد، **زیرا** می بیند چنین فردی، با اینکه در دام گناه افتاده، اما قلبش نزد اوست و به سرعت از عمل خود پشیمان می شود.
 ✓ آدمی، هر چقدر هم که بد باشد، اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود، حتماً خداوند توبه اش را می پذیرد.

۵۵

پایان

۵۸

✓ شیطان دام هایی به صورت گوناگون برای انسان پهن کرده است **تا** هوس زودگذر آن ها را تحریک کند و به گناه بکشاند و آنان را از بهشت جاویدان محروم سازد.
 ✓ مقاومت در برابر دام های شیطان **نیازمند** روی آوردن به پیشگاه خدا و پذیرش خالصانه فرمان های اوست.
 ✓ کسی که در دام های شیطان گرفتار شود، هم زندگی پاک و با نشاط دنیا را از دست خواهد داد و هم حیات سرشار از شادکامی آخرت را.
 ✓ کافی است به زندگی زیبای پیامبر(ص)، امام علی (ع) و فاطمه زهرا(س) و دیگر پیشوایان خود نظر بیفکنیم و ببینیم که چگونه از راه بندگی خالصانه خدا، این همه خوبی و زیبایی و آن مقام قرب و نزدیکی به محبوب را به دست آورده اند.

۵۲

✓ تصمیم های جدید همواره برای تکمیل پیمان های قبلی و پیمودن ادامه راه نیست، بلکه گاه برای بازگشت از مسیری است که چندی به غلط پیموده شده و آثار زیان باری بر جای گذاشته است.
 ✓ انقلاب علیه خود **بدین معناست** که انسان هم می تواند با پیروی از عقل، علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند و هم می تواند با پیروی از نفس اماره و انجام گناه، از فرمان های خدا سرپیچی کرده و به خود ستم روا دارد.
 ✓ توبه در لغت **به معنای** بازگشت است.
 ✓ توبه بندگان، **وقتی** رخ می دهد که انسان از گناه پشیمان شده و قصد انجام آن را نداشته باشد.
 ✓ حقیقت توبه، همان حالت پشیمانی و تصمیم بر ترک گناه است.

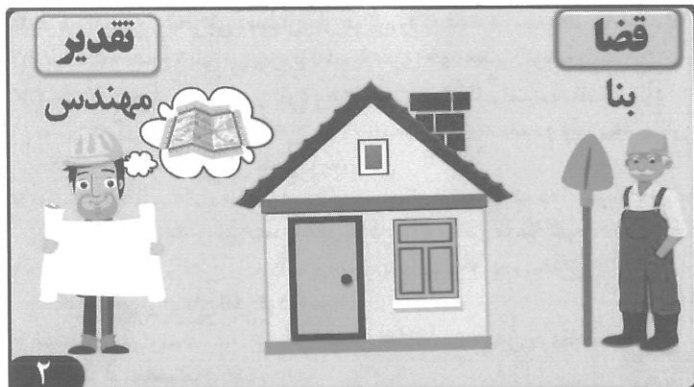
۵۳

✓ شیطان انسان را با این وعده که «گناه کن و بعد توبه کن» به سوی گناه می کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مأیوسش می سازد
 ✓ شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت، او را گام به گام و آهسته به سمت گناه می کشاند **تا** در این فرایند تدریجی، متوجه زشتی و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند.
 ✓ فرد گناهکار دائماً به خود می گوید «به زودی توبه می کنم» و این گفته را آن قدر تکرار می کند، **تا** اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می شود.
 ✓ درست است که هر وقت برگردیم خدا قبولمان می کند، اما اگر انسانی غرق گناه شود، دیگر معلوم نیست که میل به توبه پیدا کند.
 ✓ شاید گناه به قدری بر روح انسان غلبه کند که هیچ وقت نتواند قلباً پشیمان شود و وقتی که پشیمانی قلبی نباشد، توبه ای صورت نگرفته است.

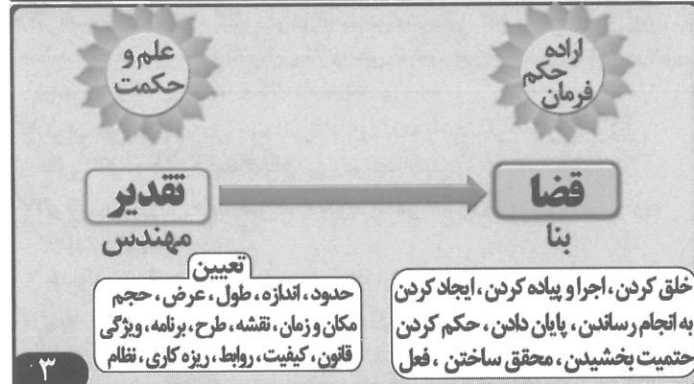
۵۶

✓ توبه کننده تلاش می کند که دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود، **زیرا** انجام گناه مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند.
 ✓ اظهار ندامت و گفتن کلمه استغفار در حال انجام گناه نه تنها پذیرفته نیست، بلکه استغفار را بی خاصیت می کند.
 ✓ خداوند نسبت به بندگان خود مهربان است و اگر ببیند که شخص توبه کار تلاش خود را کرده و نتوانسته همه گناهان را جبران کند، بقیه موارد را خود جبران نموده و او را عفو می کند.

۵۷

قضا و قدر ، اختیار ، سنت (درس ۵ و ۶)

تقدیرات (آیات و مثال ها):

لا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَ
لَالَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ
خروج از تقدیرات: ناممکن تنظیم تقویم
قانونمندی (قدر و قضا) تخلف ناپذیر

آن الله یمسک السموات و الارض ان تزولا
و لئن زالتا ان امسکهما من احد من بعده
حفاظت و نگهداری جهان از غرق و نابودی

سبح ۹۴: آیه ی شریفه ی «لا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَ لَالَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ» به چه چیزی اشاره دارد و موجودات جهان از آن جهت که با حکم و فرمان و اراده الهی ایجاد می شوند، مربوط به کدام مورد هستند؟

(۱) تقدیر الهی - قضای الهی (۲) قضای الهی - تقدیر الهی
(۳) تقدیر الهی - تقدیر الهی (۴) قضای الهی - تقدیر الهی

سبح ۹۶: از آیه شریفه «لا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَ لَالَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ» کدام مفهوم در بافت می گردد و مربوط به کدام قانونمندی است؟

(۱) انسان بتواند به قدرت خدا که مسیر خورشید و جایگاه های ماه را معین فرموده پی ببرد - تقدیر الهی
(۲) انسان بتواند به قدرت خدا که مسیر خورشید و جایگاه های ماه را معین فرموده پی ببرد - سنت الهی
(۳) انسان می تواند ایام را تنظیم نموده و با اعتماد و اطمینان از دقت و نظم آن، برنامه ریزی و عمل کند - تقدیر الهی
(۴) انسان می تواند ایام را تنظیم نموده و با اعتماد و اطمینان از دقت و نظم آن، برنامه ریزی و عمل کند - سنت الهی

سبح ۹۴: تعیین اندازه، ویژگی ها و نقشه ی پدیده ها چه نام دارد و برخاسته از چیست و پیام کدام آیه ی شریفه حاکی از آن است؟

(۱) تقدیر - حکمت الهی - «لا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ»
(۲) قضا - حکمت الهی - «لا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ»
(۳) تقدیر - قدرت الهی - «ذلک بما قدمت ایدیکم»
(۴) قضا - قدرت الهی - «ذلک بما قدمت ایدیکم»

سبح ۹۳: «تأثیر گذاری پدیده ها در نظام تکوین» و «وساطت فرشتگان و کارگزاری آنان در محدوده تعیین شده از سوی خداوند»، به ترتیب از مظاهر و الهی اند.

(۱) قدر - قضا (۲) قضا - قضا
(۳) قضا - قدر (۴) قدر - قدر

سبح ۹۳: «جوشش آب در درجه ی مشخص» و «بر خورندگی انسان از اختیار» به ترتیب از مصادیق و الهی است که امر دوم، برخاسته از علل است.

(۱) تقدیر - تقدیر - طولی
(۲) تقدیر - قضا - طولی
(۳) قضا - تقدیر - عرضی
(۴) قضا - قضا - عرضی

سبح ۹۴: اگر بگوییم: «نه در نقشه ی جهان، نقص و اشتباهی هست و نه در اجرا و پیاده کردن آن» به ترتیب بر فهم درست و تأکید نموده ایم که ترسیم کننده مفهوم «نخست» پیام آیه ی شریفه ی می باشد.

(۱) قضا - قدر - «أَنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا»
(۲) قدر - قضا - «أَنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا»
(۳) قدر - قضا - «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ»
(۴) قضا - قدر - «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ»

س ۹۳: آن جا که از عمق وجودمان فریاد برمی آوری و شادمانه و سرفراز می گوئیم: «کشتی جهان، ناخدایی دارد که به علت علم و قدرت بی پایان آن ناخدا، به هیچ وجه احتمال غرق شدن و نابودی آن نمی رود و هیچ کسی جز او نمی تواند آن را از نابودی نجات دهد». فهم پیام کدام آیه را ترسیم کرده ایم؟

۱) «أنا هدیناه السبيل اما شاكرأ واما كفورأ»

۲) «ذلک بما قدمت ایدیکم وان الله لیس بظلام للعبيد»

۳) «لا الشمس یبغی لهان تدرک القمر ولا اللیل سابق النهار...»

۴) «ان الله یمسک السماوات والارض ان تزولا ولئن زالتا ان امسکهما...»

۱۱

س ۹۲: اعطای ویژگی «مختار بودن» به انسان و «مابع بودن» به آب، بیانگر خداوند است و خروج هر یک از این دایره، به ترتیب و است.

۱) تقدیر - ممکن - ناممکن

۲) قضای - ممکن - ممکن

۳) تقدیر - ناممکن - ناممکن

۴) قضای - ناممکن - ممکن

۱۲

س ۹۰: اعتقاد به حکیمانه بودن نظام هستی، ایجاب می کند که خدای حکیم قادر را «حافظ و نگاهبان عالم وجود» بدانیم که این اعتقاد از تدبیر در آیه ی شریفه ی به دست می آید و اگر بگوئیم: «پایه کردن قوانین حاکم بر هستی به وسیله ی خدا است» مفهوم این جمله آن است که حوادث جهان، الهی است.

۱) «ان الله ربی وربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم» - مقضی به قضای

۲) «ان الله ربی وربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم» - مقدر به تقدیر

۳) «ان الله یمسک السماوات والارض ان تزولا» - مقدر به تقدیر

۴) «ان الله یمسک السماوات والارض ان تزولا» - مقضی به قضای

۱۳

توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن / حقیقت وجدانی و مشهود عقلی
- انکار در سخن یا بحث، بهره در عمل و اثبات آن (انکار ناپذیر، فرارناپذیر)
- بسیاری از امور اختیاری نیست (طبیعی) (دستگاه بدن، قوانین طبیعت)
- اختیار محدود به تصمیم عاقبت و سرنوشت
- اختیار و اراده انسان به علت (در طول) اراده الهی و ویژگی ذاتی (تقدیر)
- تفکر و تصمیم: آندیشه، سنجش، تردید، چندراهی
- شواهد وجود اختیار: رضایت و پشیمانی: موفق (رضایت)، اشتباه (پشیمانی)
- مسئولیت پذیری: نتیجه عمل (پاداش، مجازات، جبران)
داستان: دزد خرما و صاحب باغ

۱۶

س ۸۹: تعیین نقشه ی پدیده ها با خداوند و تحقق آن با اوست که به ترتیب و رقم می خورد.

۱) حکمت - اراده - قضا - تقدیر

۲) اراده - حکمت - قضا - تقدیر

۳) حکمت - اراده - تقدیر - قضا

۴) اراده - حکمت - تقدیر - قضا

۱۴

س ۸۹: عدم خروج موجودات از قانون مندی خود که با اعتماد و اطمینان از دقت آن، برنامه ریزی و عمل کنیم بر خاسته از الهی و حاکی از خداوند است.

۱) تقدیر - اراده و خواست

۲) قضای - اراده و خواست

۳) تقدیر - حکمت

۴) قضای - حکمت

۱۵

داستان دزد خرما و صاحب باغ
آن یکی بر رفت بالای درخت می فشاند او میوه را دزدانه سخت صاحب باغ آمد و گفت ای دنی از خدا شرمت، بگو چه می کنی؟
گفت: از باغ خدا بنده خدا می خورد خرما که حق کردش عطا پس بیستش سخت آن دم بر درخت می زدش بر پشت و پهلو چوب سخت
گفت: آخر از خدا شرمی بدار می کشی این بی گنه را زار زار
گفت: کز چوب خدا این بنده اش می زند بر پشت دیگر بنده اش چوب حق و پشت و پهلو، آن او من غلام و آلت فرمان او

۱۸

این که فردا این کنم یا آن کنم خود دلیل اختیار است ای صنم
گر نبودی اختیار این شرم چیست این دریغ و خجلت و آزرم چیست
وان پشیمانی که خوردی زان بدی ز اختیار خویش گشتی مهتدی
هیچ گویی سنگ را فردا بیا ورنیایی من دهم بدراسزا
هیچ عاقل مر کلوخی رازند هیچ با سنگ عتابی کس کند

۱۷

س ۹۷: آیه شریفه «لا الشمس یبغی لهان تدرک القمر ولا اللیل سابق النهار» از نظر مصادیق با کدام آیه هم مفهوم است؟

۱) «أنا هدیناه السبيل اما شاكرأ واما كفورأ»

۲) «ان الله ربی وربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم»

۳) «ذلک بما قدمت ایدیکم وان الله لیس بظلام للعبيد»

۴) «ان الله یمسک السماوات والارض ان تزولا...»

۲۰

أنا هدیناه السبيل (هدایت)
اما شاكرأ واما كفورأ (اختیار)

قد جاءکم بعناشر من ربکم (هدایت)
فمن ابصر فلینفسه و من عمی فلیعلیها (اختیار)

ذلک (عقوبت / کیفر / دوزخ)
بما قدمت ایدیکم (اعمال اختیاری)
وان الله لیس بظلام للعبيد (عادل)

انبياء و ائمه

اختیار

۱۹

۹۶س: از کدام آیه شریفه اختیار انسان و سلب اختیار از سایر مخلوقات قابل برداشت است؟

- ۱) «ان امسکهما من احد من بعده» - «کل فی فلک یسبحون»
- ۲) «ان امسکهما من احد من بعده» - «انا هدیناه السبیل»
- ۳) «قد جاءکم بصائر من ربکم» - «انا هدیناه السبیل»
- ۴) «قد جاءکم بصائر من ربکم» - «کل فی فلک یسبحون»

۲۱

۹۵س: با توجه به این که رهنمودهای روشن الهی برای هدایت انسان به دست ما رسیده، ثمره اطاعت و زبان نافرمانی، کدام است؟

- ۱) «فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فلعلیها»
- ۲) «انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً»
- ۳) «ذلک بما قدمت یدیکم وان الله لیس بظلام للعبید»
- ۴) «ولئن زالتان امسکهما من احد من بعده»

۲۲

۸۹س: در رابطه ی اراده ی انسان با اراده ی خداوند کدام مطلب صحیح نیست؟

- ۱) وجود اختیار و اراده در انسان به علت اراده ی الهی و خواست خداوند است.
- ۲) اراده ی ما و عملی که از ما سر می زند همگی وابسته و در عرض اراده ی خداوند است.
- ۳) هر کاری که از روی ویژگی اختیار از انسان سرزند داخل در تقدیر الهی است.
- ۴) حوادث جهان و از جمله کارهای انسان تحت تدبیر و اراده ی خداوند و مظهری از قضا و قدر الهی است.

۲۴

۹۴س: از آیه ی شریفه ی «انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً» کدام مفهوم دریافت می شود؟

- ۱) فلسفه ی نبوت، نشان دادن راه به انسان است و خداوند به وسیله ی پیامبران راه شکرگزاری را تبیین می کند.
- ۲) هدایت انسان ها به وسیله ی خداوند و از طریق پیامبران صورت می گیرد و نداشتن اختیار برای انسان امری عادی است.
- ۳) فلسفه ی نبوت، نشان دادن راه به انسان است و شکرگزاری یا کفران به وسیله ی قدرت اختیار انسان صورت می گیرد.
- ۴) هدایت انسان ها به وسیله ی پیامبران صورت می گیرد و آن ها شکرگزاری و کفران را به انسان نشان می دهند.

۲۳

رابطه قانونمندی (قدر و قضا) با اختیار؟؟

قضا و قدر با اختیار ناسازگار نیست. اعتقاد به قضا و قدر زمینه ساز کار اختیاری اعتقاد به قدر و قضا مانع تحرک و عمل نیست

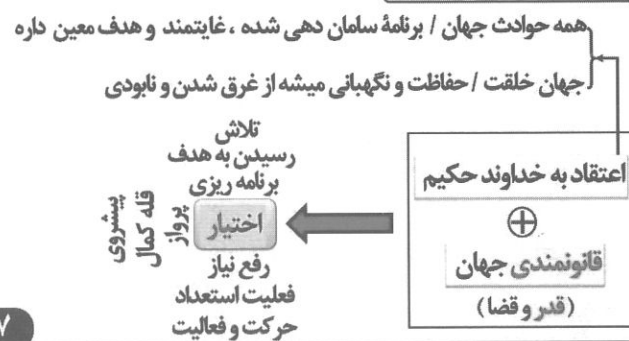
یکی از یاران: آیا از قضای الهی می گزری؟
 امام علی (ع) (مثال دیوار) امام علی (ع): از قضای الهی به قدر الهی پناه می برم.

۲۵

فرور بختن دیوار کج یک قضای الهی است، این قضا متناسب با ویژگی و تقدیر خاص آن دیوار، یعنی کجی آن است. اما اگر دیوار ویژگی دیگری داشته باشد، قضای دیگری را به دنبال خواهد داشت و انسانی که این ۲ تقدیر و ۲ قضا را بشناسد تصمیم می گیرد و دست به انتخاب مناسب تر می زند.

۲۶

زمینه ساز شکوفایی اختیار

۲۷

رودها از خود نه طغیان می کنند آنچه می گوئیم ما آن می کنند

ما به دریا حکم طوفان می دهیم ما به سیل و موج فرمان می دهیم

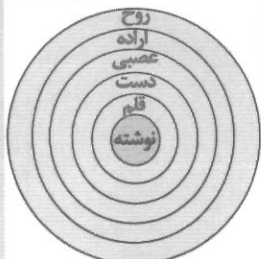
قطره ای کز جویبار می رود از پی انجام کاری می رود

۲۸

علل عرضی

علل طولی

مستقل، هم ردیف، کنار هم، مستقیم متفاوت، مجموعه و همکاری و ۲۹
 وابسته، تقدم و تأخر، رتبه و مرتبه، واسطه نسبت دادن معلول به هر یک از علت ها

۹۷س: حضرت علی (ع) با بیان جمله «از قضای الهی به قدر الهی پناه می برم» چه مطلبی را به یارانشان آموزش دادند؟

- ۱) نشستن در سایه دیوار مستحکم و پابدار از تقدیر الهی نشأت گرفته است.
- ۲) تمام حرکات حضرت و تصمیم گیری های او بر اساس دستور عقل تحقق می یابد.
- ۳) نگرش صحیح به قوانین زندگی انسان، عمل و زمینه ساز تحرک و عمل انسان است.
- ۴) فرور بختن دیوار کج، یک قانون و تقدیر الهی است که با شرایط خاص تغییر می کند.

۳۰

سدر ۹۳. اگر از ما پرسند: «صحنه ی بروز و ظهور اختیار انسان، کجا است؟» می گوییم: آن جا است که
 (۱) باطل با تمام آلودگی های فطرت آزارش خودنمایی کند.
 (۲) قضا و قدرهای متفاوت، او را احاطه کرده باشند.
 (۳) جایگاه خود را در نظام قانون مند آفرینش، درک کرده باشد.
 (۴) حق با همه ی زیبایی های فطرت پسندش به او عرضه شود.

۳۱

سدر ۹۳. هر گاه فرو ریختن دیوار کج را بر انسانی که زیر آن نشسته و متوجه کجی و سستی آن است، یک قضای الهی بدانیم، فرار از این قضیه امری است که پیام آیه ی شریفه ی حاکی از این حقیقت است.
 (۱) ناممکن - «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
 (۲) ممکن - «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
 (۳) ناممکن - «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ...»
 (۴) ممکن - «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ...»

۳۲

سدر ۸۶. آن جا که یک عامل در عامل دوم تأثیر می گذارد تا اثرش را به معلولی منتقل کند و آن جا که عوامل گوناگون به صورت یک مجموعه همکاری دارند تا یک معلول محقق شود، به ترتیب علل و علل محقق شده و مثال موافق با آن و می باشد.

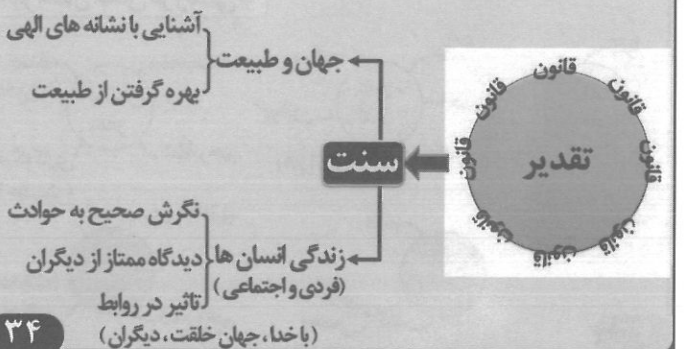
- (۱) عرضی - طولی - رویش گل - نگرارش
- (۲) عرضی - طولی - نگرارش - رویش گل
- (۳) طولی - عرضی - رویش گل - نگرارش
- (۴) طولی - عرضی - نگرارش - رویش گل

۳۳

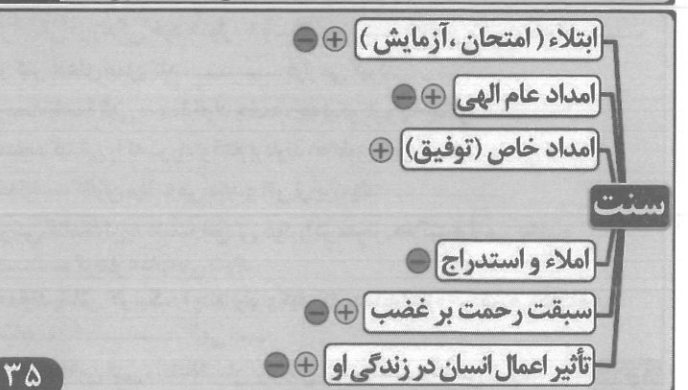
ابتلاء (امتحان ، آزمایش)
 کل نفس ذاتقه الموت (مرگ همه)
 و نبلوکم بالشروالخير فتنه (آزمایش همه)
 و الینا ترجعون (بازگشت همه)
 احسب الناس ان یتروکوا
 ان یقولوا آمنا و هم لایفتنون
 امام صادق (ع):
 انما المؤمن بمنزله کفه المیزان
 کما زید فی ایمانه زید فی بلائه

۳۴

امتحان جدیدتر
 مرحله برتر
 رشد و کمال
 صفات درونی
 تمایلات درونی
 استعداد
 ادعا
 هویت و شخصیت
 ایمان و بندگی
 همه حوادث زندگی
 (خیر یا شر)
 خسران
 عقب ماندگی
 صفات درونی
 تمایلات درونی
 استعداد
 ادعا
 هویت و شخصیت
 همه حوادث زندگی
 (خیر یا شر)

۳۴

۳۵

امداد عام الهی
 کلاً نمداً هـ + و هـ -
 من عطاء ربک و ما کان عطاء ربک محظوراً
 کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می دهیم و کم و کاستی نخواهند دید.
 اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند هر چه در دنیا کرده اند، بر باد رفته آن چه را که انجام می دهند، باطل است.

۳۷

امام صادق (ع)
 « هنگامی که خدا خیر بنده اش را بخواهد، اگر بنده گناهی مرتکب شود او را گوشمالی می دهد تا به یاد توبه بیفتد و هنگامی که شر بنده اش را بخواهد، بعد از انجام گناه نعمتی به او می بخشد تا استغفار را فراموش کند و به راه خود ادامه دهد. این همان است که خدا فرموده: سنستدرجهم ...»
 امام علی (ع)
 « چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریب خورد و خدا هیچ کس را همانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است»

۴۰

امداد خاص (توفیق) آسان نمودن
 هدف الهی + قدم در راه حق + نیت پاک
 نصرت و هدایت و حمایت و پشتیبانی
 آسان تر
 تلاش و مجاهدت
 ایجاد زمینه رشد و تعالی شخص مؤمن
 (دوست خوب، جلسه قرآن، خواندن کتاب، توفیق توبه و استغفار)
 و الذین جاهدوا فینا لنهیدینهم سبلنا و ان الله لمع المحسنین
 شنیدن
 آیات و اذان
 عامل درونی نقش تعیین کننده در کسب توفیق

۳۸

املاء (امهال) مهلت و فرصت
 ولا یحسبن الذین کفروا انما نملی لهم خیر لانفسهم
 انما نملی لهم لیزدادوا اثماً و لهم عذاب مهین
 تکذیب طاری: املاء لملی ثملی
 استدرج علاوه بر مهلت بر امکانات می افزاید
 و الذین کذبوا باياتنا سنستدرجهم
 من حیث لایعلمون و املی لهم
 ان کیدی متین
 حرکت تدریجی به عذاب
 به تدریج هلاکت ابدی
 قدم به قدم از انسانیت
 باصرار فرو در فساد

۳۹

سبقت رحمت بر غضب پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است.

محبت خدا، لطف و مهربانی خدا، غضب از درجهٔ لطف و رحمت (مادر و فرزند) راه بازگشت (توبه) همیشه باز، آمرزش گناه توبه، آمرزش برخی گناهان با کار نیک آیات مرتبط با توبه

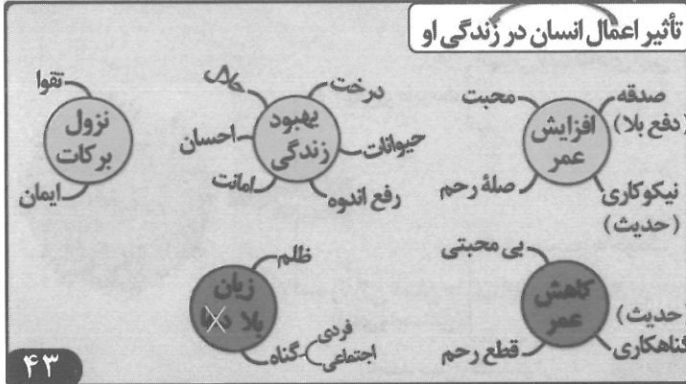
حفظ آبروی بنده گناهکار، پذیرش عبادت اندک، رضایت سریع از طالب آمرزش فرشتگان (ثبت فوری کار نیک / صبر در ثبت گناه به امید توبه و جبران)

«وان علیکم لحافظین کراماً کاتبین»

کار نیک و پاداش چند برابر / کار بد به اندازهٔ خودش جزا

من جاء بالحسنة فله عشر امثالها و من جاء بالسیئة فلا یجزی الا مثلاً و هم لا یظلمون

۴۲

هر انسانی در زندگی خود همواره به وسیلهٔ امور... یا با امور... در معرض هر کس ادعای ایمان کند،... قرار می‌گیرد.

رحمت واسعة الهی به همهٔ افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار... خلدوند کسانی را که در راه او قدم بردارند، به طور خاص... می‌کند.

خلدوند به کفران مهلت می‌دهد و آنان از این مهلت... برخی گناهکاران به دست خویش خود را در معرض هلاکت قرار می‌دهند و گرفتار عذاب می‌شوند.

خلدوند پاداش کار نیک را چند برابر و کیفر کار بد را به اندازهٔ خودش می‌دهد و این نشانه... الهی است.

مطابق با قانون الهی، آیندهٔ انسان براساس... رقم می‌خورد.

۴۳

سورهٔ ۹۷: کدام سنت الهی، تنها حاکم بر زندگی گناهکاران است و کدام آیه مؤید آن است؟

(۱) املاء - «والذین کذبوا بایاتنا سنستدرجهم من حیث لا یعلمون»

(۲) املاء - «ولایحسبن الذین کفروا انما نملی لهم خیر لانفسهم»

(۳) ابتلاء - «ولایحسبن الذین کفروا انما نملی لهم خیر لانفسهم»

(۴) ابتلاء - «والذین کذبوا بایاتنا سنستدرجهم من حیث لا یعلمون»

۴۴

سورهٔ ۹۶: بر اساس آیات قرآن کریم چه کسانی مشمول رحمت واسعة الهی خواهند بود؟

(۱) مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امْتِثَالِهَا

(۲) وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا

(۳) كَلَّا نُمَدِّ هَوْلَاءَ وَ هَوْلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ

(۴) وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ

۴۵

بندهٔ گناهکار... خیر... گوشمالی... توبه

بندهٔ غرق شده در گناه... شرب... نعمت... استغفار نکنه و ادامه بده

احسان و پرده پوشی خدا و ستایش مردم... گرفتار و مغرور و فریب سخت‌ترین امتحان: گناهکار با دادن مهلت

۴۱

امام صادق (ع): يموت بالذنوب < يموت بالاجال
يعيش بالاحسان < يعيش بالاعمار

و لو ان اهل القرى آمنوا و اتقوا لفتحنا عليهم بركات من السماء و الارض و لكن كذبوا فاخذناهم بما كانوا يكسبون

اهل القرى } آمنوا و اتقوا } لفتحنا عليهم بركات ...
كذبوا } فاخذناهم بما كانوا يكسبون

۴۲

جمع پندی تووووووووپی

کفروا: املاء: کذبوا: تأثیر اعمال کذبوا بایاتنا: استدراج جاهلوا: توفیق
جاء بالحسنة و جاء بالسیئة: سبقت رحمت هولاء و هولاء: امداد
آمنوا و اتقوا: تأثیر اعمال نملی لهم: املاء: املی لهم: استدراج عذاب مهین: املاء
کیدبی متین: استدراج شقاوت ابدی: املاء: هلاکت ابدی: استدراج
ظهور استعداد: ابتلاء باطن آشکار: امداد
برباد رفتن تدریجی امید: املاء حرکت تدریجی به سوی عذاب: استدراج
عام‌ترین و فراگیرترین سنت: ابتلاء

۴۳

سورهٔ ۹۷: از آیهٔ شریفهٔ «و لایحسبن الذین کفروا انما نملی لهم خیر لانفسهم...» کدام مفهوم در یافت می‌شود؟

(۱) خلدوند در سنت امهال، به کسانی که راه باطل را برمی‌گزینند مهلت و فرصت می‌دهد که از این فرصت برای نجات خود از ظلمت‌ها و تاریکی استفاده کنند.

(۲) انسان‌ها اگر از مهلت‌ها و امکانات همراه با اختیار و ارادهٔ خودشان که به صورت لطف الهی جلوه‌گر شده، بهره‌برند می‌توانند بار گناهان را هر روز سبک‌تر کنند.

(۳) خلدوند در سنت امداد به کسانی که راه باطل را برمی‌گزینند مهلت و فرصت می‌دهد که از این مدد الهی برای نجات خود بهره‌برند و از تاریکی نجات یابند.

(۴) به آنان که راه باطل را برمی‌گزینند و با حق دشمنی می‌ورزند مهلت زندگی داده می‌شود ولی آن‌ها این فرصت را وسیلهٔ غوطه‌ور شدن در تاریکی قرار می‌دهند.

۴۴

سورهٔ ۹۷: از آیهٔ شریفهٔ «کَلَّا نُمَدِّ هَوْلَاءَ وَ هَوْلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ...» کدام مفهوم استنباط می‌گردد و اشاره به چگونه سنتی دارد؟

(۱) کسی که راه حق را برمی‌گزیند، مورد لطف خلدوند قرار می‌گیرد - عام

(۲) کسی که راه حق را برمی‌گزیند، مورد لطف خلدوند قرار می‌گیرد - خاص

(۳) خلدوند در برابر اعمال انسان‌ها با فضل خود با بندگان رفتار می‌کند - عام

(۴) خلدوند در برابر اعمال انسان‌ها با فضل خود با بندگان رفتار می‌کند - خاص

۴۵

سدر ۹۶: روایت شریف «من یعیش بالاحسان اکثر ممن یعیش بالاعمار» به سنت بیان شده در کدام آیه، اشاره نموده است؟
 (۱) أَحْسِبُ النَّاسُ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ
 (۲) وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ
 (۳) كَلَّا نُمَدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا
 (۴) وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

۵۱

سنت ۹۵: ثمره ی ایمان مردم و گرایش به تقوا در میان آنان چیست؟
 (۱) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا»
 (۲) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا»
 (۳) «وَلْتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ»
 (۴) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»

۵۴

سسه ۹۵: اگر بگوییم «خداوند علاوه بر مهلت دادن، بر امکانات گمراهان می افزاید، تا با اصرار خودشان بیشتر در فساد فرو روند» و «سبب جدا شدن انسان های خوب از بد می شود» به ترتیب ناظر بر کدام یک از سنت های الهی است؟

- (۱) استدراج - ابتلاء
 (۲) استدراج - امداد
 (۳) امهال - ابتلاء
 (۴) امهال - امداد

۵۵

سدر ۹۶: امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاکه قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف قرار دهند بیان گر کدام سنت الهی است و کدام آیه شریفه حاکی از آن می باشد.
 (۱) تأثیر اعمال - «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»
 (۲) توفیق الهی - «إِنَّا مِنْ تَابٍ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ...»
 (۳) تأثیر اعمال - «إِنَّا مِنْ تَابٍ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ...»
 (۴) توفیق الهی - «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»

۵۸

سدر ۹۳: آن جا که امام صلوات (ع) می فرماید «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ» ورود انسان با ایمان را به حیطة ی امتحان — اعلام می نماید که منادی گر آن، پیام آیه شریفه... می باشد.
 (۱) خاص - «أَحْسِبُ النَّاسُ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ»
 (۲) عام - «أَحْسِبُ النَّاسُ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ»
 (۳) خاص - «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»
 (۴) عام - «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»

۵۹

سسه ۹۶: چرا خداوند متعال برای گروهی از بدکاران مهلت خاصی را در نظر می گیرد و سرانجام آنان چیست؟
 (۱) يَظْلِمُ نَفْسَهُ - عَذَابٌ مُهِينٌ
 (۲) يَظْلِمُ نَفْسَهُ - إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ
 (۳) لِيُزِدَهُمْ آثِمًا - عَذَابٌ مُهِينٌ
 (۴) لِيُزِدَهُمْ آثِمًا - إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ

۵۲

سسه ۹۶: روی آوردن دنیا و لذت های دنیایی به برخی انسان های گناه کار، نشانه چیست؟
 (۱) غوطه ور شدن در تاریکی های و ظلمات
 (۲) تأثیر پذیری شدید زندگی ما از رفتارهای ما
 (۳) حالت تدریجی در حرکت به سوی عذاب الهی
 (۴) محرومیت آنان از نعمت های بی پایان الهی

۵۳

سدر ۹۵: «کمک های الهی و ایجاد شرایطی که فرد بتواند در راهی که انتخاب کرده، به پیش رود» در کدام آیه بیان شده است؟
 (۱) «قَدْ خَلتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سِنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ»
 (۲) «كَلَّا نُمَدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ»
 (۳) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا»
 (۴) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا»

۵۶

سسه ۹۴: با توجه به آیه شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» کدام عبارت، درست است؟
 (۱) جهاد در راه خدای یکی از بهترین راه های مبارزه با دشمنان خداست.
 (۲) پیروزی بر شرک و بت پرستی فقط با همراهی محسنین امکان پذیر است.
 (۳) یکی از جلوه های توفیق الهی، نصرت و هدایت به دنبال تلاش افراد است.
 (۴) نتیجه ی عمل هر کس به دست خودش می باشد ولی ثمره ی جهاد همواره پیروزی است.

۵۷

۷ همه رخدادهای جهان تحت اراده خداوند است، نقش اختیار انسان در این نظام جهانی چیست؟
 ۷ آیا نظام جهانی که با علم و اراده الهی اداره می شود مانع اختیار انسان است یا بستری مناسب برای آن؟
 ۷ انسان اختیار محدودی دارد که مبنای تصمیم گیری های او و تعیین کننده عاقبت و سرنوشت اوست.
 ۷ احساس رضایت پس از موفقیت [نشانه] آن است که آن کار را از خود و نتیجه اراده و تصمیم عاقلانه خود می دانیم.
 ۷ احساس ندامت و پشیمانی پس از اشتباه [نشانه] آن است که توانایی ترک آن کار را داشته ایم.

۶۰

✓ خودمان را مسئول کارهای خود می دانیم (به همین جهت) آثار و عواقب عمل خود را می پذیریم و اگر به کسی زیان رسانده ایم، آن را جبران می کنیم.

✓ خدای متعال، متناسب با همین قوه اختیار، بشر را راهنمایی کرده و او را مختار گذاشته است که از راهنمایی خداوند استفاده کند و سیاستگر باشد، یا ناسپاسی کند و از هدایت و لطف الهی بهره نبرد و مسیر شقاوت را پیماید.

✓ خداوند قدرت اختیار و اراده را به ما عطا کرده و از ما خواسته است با استفاده از آن، برای زندگی خود برنامه ریزی کنیم و به قله های کمال برسیم و تا آنجا پیش برویم که جز خداوند عظمت آن را نمی داند.

✓ مشیت خداوند و قوانین حاکم بر هستی مانع اختیار انسان نیست، بلکه زمینه ساز شکوفایی اختیار و بستری برای بهره مندی از آن.

۶۱

✓ مخلوقات جهان، از آن جهت که خدای متعال با علم خود، اندازه، حدود، ویژگی موقعیت مکانی و زمانی آن ها را تعیین می کند، مقدر به تقدیر الهی هستند. از آن جهت که با حکم و فرمان و اراده الهی ایجاد می شوند به قضای الهی وابسته اند.

✓ قدر و قضای الهی بر جهان حاکم است، (به این معنا) که نقشه جهان با همه موجودات و ریزه کاری ها و ویژگی ها و قانون هایش از آن خدا و از علم خداست و اجرا و پیاده کردن آن نیز به اراده خداست. (به همین دلیل) نه در نقشه جهان نقصی هست و نه در اجرا و پیاده کردن آن.

✓ قدر و قضای الهی (به این معناست) که هر چیزی مهندسی و قاعده خاص خود را دارد که این قواعد، توسط انسان قابل یافتن و بهره گیری است.

۶۲

✓ برخی چنین پنداشته اند که قضا و قدر الهی با اختیار انسان ناسازگار است و تصور می کنند تقدیر، چیزی ورای قانونمندی جهان و نظم در آن است.

✓ بدون پذیرش قدر و قضای الهی هیچ نظامی برقرار نمی شود و هیچ زمینه ای برای کار اختیاری پدید نمی آید.

✓ امام علی (ع) با رفتار و سپس گفتار خود، نگرش صحیح خود از قضا و قدر را نشان داد و به آن شخص و دیگران آموخت که اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه ساز آن است.

✓ یکی از تقدیرات الهی برای انسان این است که او دارای اختیار باشد و به انسان نیز ویژگی مختار بودن را عطا کرده است.

۶۳

✓ امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

✓ سنت ابتلاء عام ترین و فراگیرترین قانون خداست که ثابت و همیشگی و شامل همه انسان ها در همه دوران هاست.

✓ زندگی هر انسانی، صحنه انواع امتحان ها و آزمایش هاست.

✓ هویت و شخصیت انسان ها با این ابتلائات ساخته می شود و شناخته می گردد، (از این رو) کوچکترین حادثه ای که پیرامون ما رخ می دهد، امتحانی برای ماست تا روشن شود که ما نسبت به آن حادثه چه تصمیمی می گیریم و چگونه عمل می کنیم. عمل درست، رشد و کمال و عمل غلط، عقب ماندگی و خسران را به دنبال دارد.

۶۴

✓ اگر انسان ایمان به خدا و بندگی او را اعلام کند، بنا به سنت ابتلاء، وارد امتحان ها و آزمایش های خاص می شود و به میزانی که در آزمون های اولیه سربلند بیرون آید، قدم در آزمون های بعدی می گذارد و برای کسب کمالات برتر آماده می شود.

✓ خداوند با هر امر خیر یا شری ما را می آزماید، بیماری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن پدر و مادر، باران یا خشکسالی، به طور کلی هر حادثه تلخ یا شیرینی، مواد امتحانی ما به حساب می آیند و نحوه مواجهه ما با آن ها پیروزی یا شکست ما را رقم می زند و مهبیای امتحانی دیگر می سازد.

۶۵

✓ اعتقاد به خدای حکیم، (این اطمینان را به انسان می دهد) که همه حوادث و رخدادهای جهان، تحت یک برنامه سامان دهی شده و غایت مند انجام می گیرد و نه اتفاقی و بی هدف.

✓ انسان معتقد به حکمیت خدای حکیم، مطمئن است که هر حادثه ای هدف معین و مشخص دارد و از سر تصادف، غفلت یا ندانم کاری رخ نمی دهد.

✓ اعتقاد به خدای حکیم، (این اطمینان را به انسان می دهد) که جهان حافظ و نگهدارنده دارد که اشتباه در کار او نیست. به عبارت دیگر، کشتی جهان ناخدایی دارد که به موجب علم و قدرت ناخدا، هیچ گاه غرق و نابود نخواهد شد.

✓ اعتقاد به خدای حکیم، (به انسان اطمینان می دهد) که می تواند در این جهان از قدرت اختیار خود بهره ببرد و برای ساختن امروز و فردای خود و جامعه تلاش کند و ثمرات تلاش خود را مشاهده نماید.

۶۲

✓ در نتیجه اعتقاد به خدای حکیم، انسان خداشناس می داند که فقط با زندگی در یک جهان قانونمند، که پشتوانه آن علم و قدرت خداست، وی امکان حرکت و فعالیت دارد، (زیرا) با زندگی در جهان قانونمند می تواند قوانین حاکم بر جهان هستی را بشناسد و برای رفع نیازهای خود استفاده کند و به هدف های خود برسد.

✓ آبی که برای رفع تشنگی می نوشیم، به سبب اعتماد به همین تقدیر و قضاست (یعنی) می دانیم که خداوند آب را با این ویژگی ها و اندازه ها آورده که سبب رفع تشنگی می شود.

✓ اگر جهان تحت نظام قدر و قضای الهی قرار نداشت، علمی همچون فیزیک، شیمی، زیست و معنا نداشت و انسان نمی توانست دست به انتخاب بزند و در این جهان کار و فعالیت کند.

۶۳

✓ خداوند تعیین کرده است که انسان کارهایش را با اختیار انجام دهد و کسی نمی تواند از اختیار که ویژگی ذاتی اوست، فرار کند، حتی اگر بخواهد فرار کند، باز هم این یک کار اختیاری بوده، چون همین کار را با خواست و اراده خود انجام داده است.

✓ وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست، به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد.

✓ در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام فعلی اراده نکرده ایم، آن فعل انجام نمی گیرد، در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می زند همگی وابسته به اراده خداست. (یعنی) اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۶۴

✓ قانونمندی حاکم بر جهان، (تحلی) تقدیر الهی و (زمینه ساز) حرکت و پویایی انسان و به کارگیری اراده و اختیار اوست.

✓ آشنایی با قوانین و سنت های الهی موجب می شود تا بتوانیم با توجه به آن ها بهتر برنامه ریزی کنیم و راه موفقیت را هموارتر سازیم.

✓ بر اساس تقدیر الهی، جهان خلقت قانونمند است و پدیده های آن در دایره قوانین خاصی مسیر تکاملی خود را می پیمایند. این قانونمندی اختصاص به پدیده های طبیعی ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسان ها را هم دربرمی گیرد.

✓ ابتلاء در لغت (به معنای) امتحان است و در اینجا به معنای قرار دادن فرد در تنگنا یا موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد.

۶۵

✓ مردم در برابر دعوت انبیاء دو دسته اند: دسته ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می دهند و هدایت الهی را می پذیرند. دسته ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می ایستند.

✓ خداوند، سنت و قانون خود را بر این قرار داده که هر کس، هر کدام از این دو راه حق یا باطل را برگزیند، بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده، استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند.

✓ بنابراین روی آوردن دنیا و لذت های دنیوی به برخی انسان های گناهکار نشانه لطف خداوند به آنان نیست.

۶۶

✓ امداد خاص متعال نسبت به آنان که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند.

✓ در فرهنگ قرآن، توفیق (به معنای) آسان نمودن است، یعنی همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد.

✓ از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنان چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می کند.

✓ آنجا که خداوند بر کسی غضب می کند، باز هم از دریچه لطف و رحمت است، مانند مادری که بر فرزندش سخت می گیرد (از همین جهت است که راه بازگشت گناهکار به خدا همیشه باز است).

۷۱

✓ انسانی که به دام گناه می افتد، خداوند برای او شرایطی فراهم می کند که بتواند توبه کند و از گناه دوری نماید، حتی اگر بارها گناه کرد و توبه نمود، باز هم خداوند از گناه او می گذرد.

✓ اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند و از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجابت ورزند، خداوند به آن ها فرصتی می دهد و آن ها این فرصت را وسیله غوطه ور شدن در تاریکی ها قرار می دهند.

✓ مهلت ها و امکانات، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلائی الهی جلوه گر شده و باعث می شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین تر شود.

✓ قرار گرفتن در دایره سنت املاء و استدراج (نتیجه عمل خود انسان هاست. بنابراین باید بکوشیم که در دایره این سنت ها قرار نگیریم تا به هلاکت ابدی گرفتار نشویم).

۷۲

تمدن و احکام (درس ۹ و ۱۰ و ۸)

۱

پایان

۷۳

۲

قرآن کریم
تکذیب کنندگان دین
راندن یتیم از خود
تشیق به اطلاع مساکین

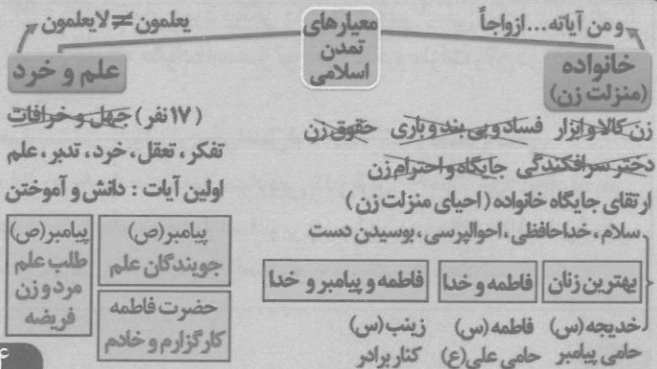
پیامبر(ص)
برترین جهاد
سخنی حق
سلطانی ستمگر

قرآن کریم
نمازگزاران
حق معینی از مال
محروم و فقیر

۳

بهترین زنان جهان: مریم، آسیه، خدیجه و فاطمه
خشنودی (یا خشم) فاطمه ← خشنودی (یا خشم) خدا
فاطمه پاره ای... آزردهای فاطمه ← آزردهای پیامبر ← آزردهای خدا

۵

۴

پیامبر(ص) خطاب به یاران:
کسی که دوست می دارد نگاهش به چهره کسانی افتد
که از آتش دوزخ درامان آند، به جویندگان علم بنگرد
هر شاگردی که برای تحصیل علم، به خانه عالمی رفت و آمد کند
هر گامی که ثواب و پاداش عبادت یک ساله ابد
هر قدمی که شهر آبادی در بهشت
راه رفتن روی زمین که طلب آموزش زمین

۶

حضرت فاطمه (س) خطاب به زن پرسؤال:
« هر سوالی که به نظرت می آید، بپرس »
« اگر فردی در مدت یک روز باری سنگین... »
« من هم کار گزارم و خود را خادم خدا قرار داده ام. مزد من در برابر هر
سوالی که پاسخ دهم، از مجموع مروریدهایی که فاصله میان زمین و
آسمان را پر کند بیشتر است. پس سزوار است که از پرسش های تو
احسان رنج و زحمت نکنم »
منزلت علمی و بینش روشن / توجه به تفکر و معرفت

۷

✓ معیار توحید و معاد

«من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحاً ﴿۱﴾ لهم اجرهم عند ربهم و لا خوف عليهم و لا هم يحزنون»

«یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم»
 ✓ معیار نبوت و امامت (پذیرش ولایت خدا و نفی حاکمیت طاغوت)
 ✓ مسلمانان در برنامه های فردی و اجتماعی خود تابع فرمان های خدا و پیامبر و اولی الامر می باشند و خودسرانه عمل نمی کنند.

۸

وضعیت این معیارها در دوره تمدن اسلامی

نبوت و امامت } خلفای بنی امیه و بنی عباس
 (ولایت الهی) } خروج از دایره ولایت الهی و حکومت بر اساس امیال خود

عدل } تا مدتی پس از پیامبر مورد توجه بود
 فرمانده ساسانیان (رستم فرخ زاد) فرمانده مسلمانان (زهره بن عبدالله)
 ✓ درباره دین خود سخن بگو ✓ یگانگی خدا و رسالت محمد (ص)
 ✓ اگر ببذیریم، باز خواهید گشت؟ ✓ بندگی خدا به جای بندگی انسان ها
 ✓ سنتی ناسازگار با دین شما ✓ همه از یک پدر و مادر و همه برادر و خواهر
 ✓ رعایت امر خدا در مورد همه طبقات، همه از یک پدر و مادر، همه برادر و برابری

۱۱

وضعیت معیارها در دوره تمدن اسلامی

حاکمان بنی امیه و بنی عباس }
 رفتارهای جاهلی نسبت به زن / حر مسرا / نادیده گرفتن حقوق الهی زنان
 موقعیت زن و خانواده در اسلام بسیار برتر از موقعیت زن در اروپا و جهان
 حق مالکیت و کار (وقف) / تحصیل آزاد (دانشمندان بزرگ)
 قرآن: نفی تلقی درجه دوم بودن زن
 بر اساس تورات: تلقی زن به عنوان موجود درجه دوم

۱۲

س ۹۶ و ۹۷: کدام مورد بیانگر یکی از عناصر اصلی برنامه پیامبر (ص) برای تبیین جایگاه خانواده است و توجه به مقام و منزلت زنان در جامعه چه ثمراتی داشت؟

- ۱) احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او - محافظت از فساد و تباهی
- ۲) حفظ محیط جامعه جامعه از فساد و بی بندوباری - جلوگیری از ایجاد تبعیض
- ۳) حفظ محیط جامعه جامعه از فساد و بی بندوباری - محافظت از فساد و تباهی
- ۴) احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او - جلوگیری از ایجاد تبعیض

۱۵

س ۹۴: پیامبر (ص) مبعوث شد تا مردم را به سوی زندگی مبتنی بر _____ سوق دهد لذا اولین آیاتی که بر ایشان نازل شد، درباره _____ بود.

- ۱) تفکر و علم - دانش و آموختن
- ۲) تفکر و علم - توحید و عدل
- ۳) عدل و قسط - دانش و آموختن
- ۴) عدل و قسط - توحید و عدل

۱۶

✓ معیار عدل

لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الكتاب و المیزان ﴿۱﴾ لیسقوم الناس بالقسط
 ✓ یکی از اهداف ارسال پیامبران این بود که مردم جامعه ای بر پایه عدالت بنا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را بر اساس قوانین عادلانه بنا نهند.

«و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً ﴿۱﴾ لیتسکنوا الیها و جعل بینکم موده و رحمه ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون» ✓ معیار خانواده و منزلت زن

«قل هل یتستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون ﴿۱﴾ انما یتذکر اولوا الالباب»
 ✓ معیار علم و خرد

۹

جمع بندی تووووووو

من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحاً ﴿۱﴾ فلاخوف علیهم و لا هم يحزنون
 من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحاً ﴿۱﴾ لهم اجرهم عند ربهم و لاخوف علیهم و لا هم يحزنون

جمع بندی تووووووو

و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً ﴿۱﴾ لتسکنوا ... موده و رحمه ... یتفکرون
 و الله جعل لکم من انفسکم ازواجاً ... بنین و حفده ... رزقکم ... یؤمنون ... یتفکرون

۱۰

وضعیت معیارها در دوره تمدن اسلامی

بنای مدرسه در کنار مسجد توسعه زیاد علم (شاخه شاخه، تخصصی)

علاقه مسلمانان به علم و دانش / توجه نیاکان به اندیشه و تفکر و علم
 دانشجویان اروپایی ✓ دانشگاه های اسلامی پادشاهان ✓ بیمارستان های مسلمانان
 قرون اولیه ✓ بهداشت و سلامتی ✓ وضع بسیار در خشان
 وضو، غسل، طهارت، نجاست و ... ✓ تحول دنیای اسلام
 علم و خرد
 از ویژگی های فرهنگ علمی ✓ منحصر نبودن تحصیل
 ✓ تحول اندیشه در اروپا
 ✓ توجه اروپا تفکر فلسفی و دانش طبیعی
 ✓ کتاب شفا (منطق، ریاضیات، علوم طبیعی، فلسفی)
 ✓ مرجع زنان به پیامبر
 ✓ کلاس حضرت فاطمه
 ✓ همسران پیامبر - ارویان

۱۳

همانگی میان دین و تفکر عقلی

نمی شود قوانین این دین بر حق الهی ---

نیست باد آن فلسفه ای که قوانینش ---

۱۴

س ۹۴: پیامبر (ص) آمده بود تا « روابط اجتماعی مردم، بر مبنای دستورات خداوند تنظیم می شود و غیر خدا اطاعت نگردد » پیام کدام آیه شریفه، گویای این موضوع است؟

- ۱) « قل هل یتستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون »
- ۲) « من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحاً لهم اجرهم عند ربهم ... »
- ۳) « یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم ... »
- ۴) « لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الكتاب و المیزان لیسقوم الناس بالقسط »

۱۷

سدر ۹۳. کدام آیه‌ی شریفه بیان‌گر معیار تنظیم روابط اجتماعی و تدوین قوانین بر پایه‌ی عدل در جامعه و تمدن اسلامی می‌باشد؟

- ۱) « قل هل يستوى الذين يعلمون والذين لا يعلمون »
- ۲) « من آمن بالله واليوم الآخر وعمل صالحاً فلهم اجرهم عند ربهم... »
- ۳) « يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الامر منكم ... »
- ۴) « لقد ارسلنا رسلنا بالبينات واتزلنا معهم الكتاب والميزان ليقوم الناس بالقسط »

۱۸

سدر ۹۴. هر گاه گفته شود: « مردم در جامعه‌ی اسلامی، به حقیقت معاد ایمان دارند و اعمال و رفتار خود را در دنیا، برای رسیدن به سعادت اخروی تنظیم می‌کنند. » به پیام کدام آیه توجه شده است؟

- ۱) « من آمن بالله واليوم الآخر وعمل صالحاً فلهم اجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون »
- ۲) « لقد ارسلنا رسلنا بالبينات واتزلنا معهم الكتاب والميزان ليقوم الناس بالقسط »
- ۳) « ام تجعل الدين آمنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين في الارض ام تجعل المتقين كالفجار »
- ۴) « الله لا اله الا هو ليجمعنكم الى يوم القيامة لا ريب فيه ومن اصدق من الله حديثاً »

۲۱

سدر ۹۳. اگر بگوییم: « مسلمانان در برنامه‌های فردی و اجتماعی، خودسرانه عمل نمی‌کنند » پیام کدام آیه‌ی شریفه حاکی از آن است؟

- ۱) « والذين جاهدوا فينا لنتهد بنهم سبنا وإن الله لمع المحسنين »
- ۲) « يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الامر منكم »
- ۳) « قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله ويغفر لكم ذنوبكم »
- ۴) « لقد ارسلنا رسلنا بالبينات واتزلنا معهم الكتاب والميزان ليقوم الناس بالقسط »

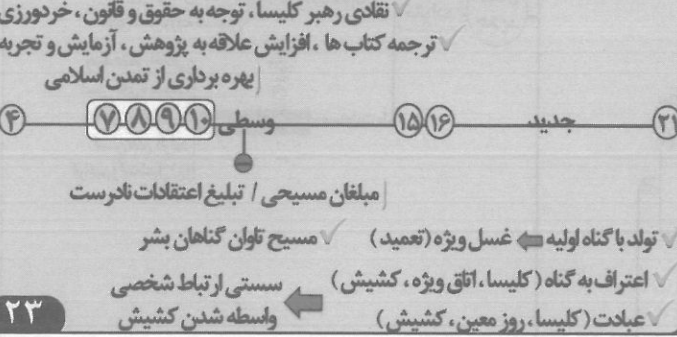
۱۹

سدر ۹۴. در عصری که زن کالایی در کنار سایر کالاها تلقی می‌شود رسول خدا با گفتار و رفتار خویش انقلابی عظیم پدید آورد. پیام کدام آیه‌ی شریفه استفاده‌ی ابزاری از زن را ملغی کرد تا خانواده کانون رشد فضایل اخلاقی، دوستی و مودت گردد؟

- ۱) « قل هل يستوى الذين يعلمون والذين لا يعلمون »
- ۲) « من آمن بالله واليوم الآخر وعمل صالحاً فلهم اجرهم عند ربهم... »
- ۳) « والله جعل لكم من انفسكم ازواجاً وجعل لكم منكم... »
- ۴) « ومن آياته ان خلق لكم من انفسكم ازواجاً... »

۲۰

زمینه‌های پیدایش تمدن جدید

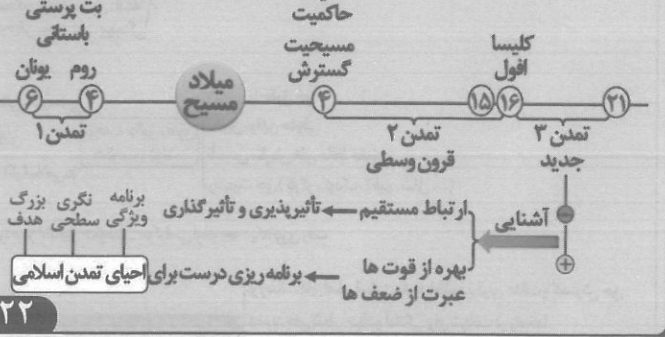

۲۳

فروختن بهشت و بخشش گناه با پول
 ازدواج ابدی، حق مالکیت زن، تغییر نام خنوداگی زن، کشیش = مجرد ابدی
 دوگانگی در گفتار و عمل (بدینی اروپا به کلیسا و کشیش)
 دین مخالف علم و خرد
 مخالفت با عقاید رهبران کلیسا = کفر (منع نشر نظریات جدید، دین مانع تعقل، تجربه، کنار رفتن دین)

۲۴

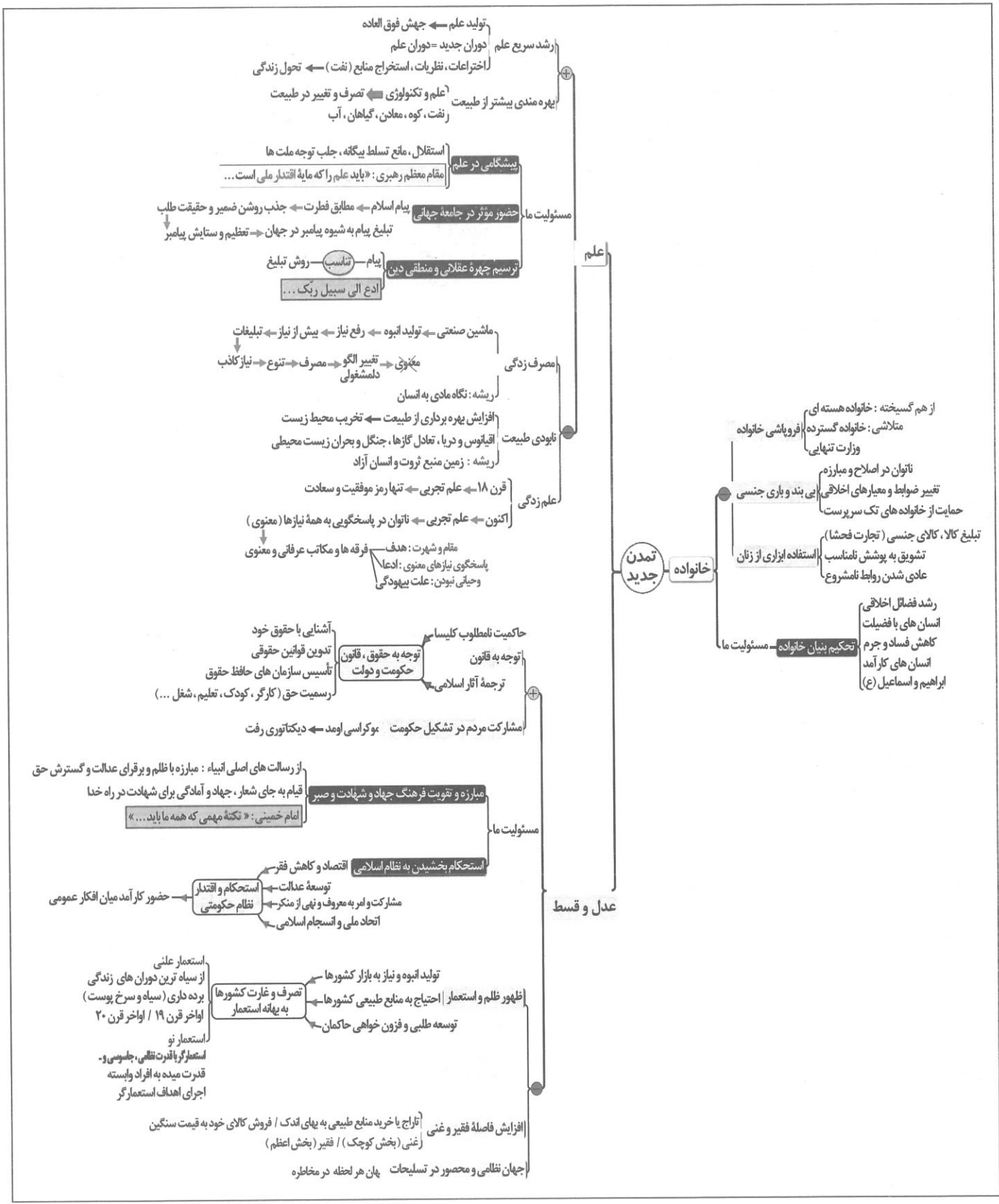
۳ تمدن بزرگ اروپا

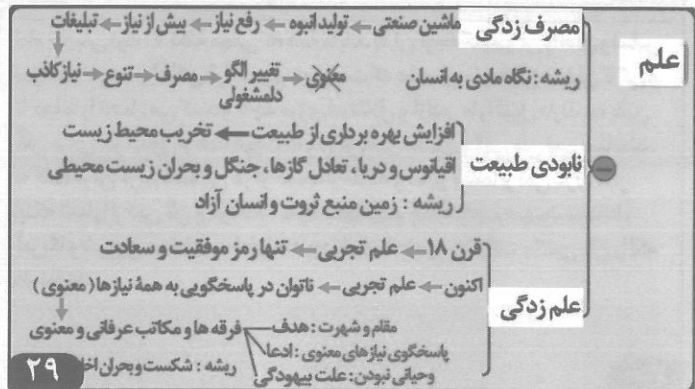
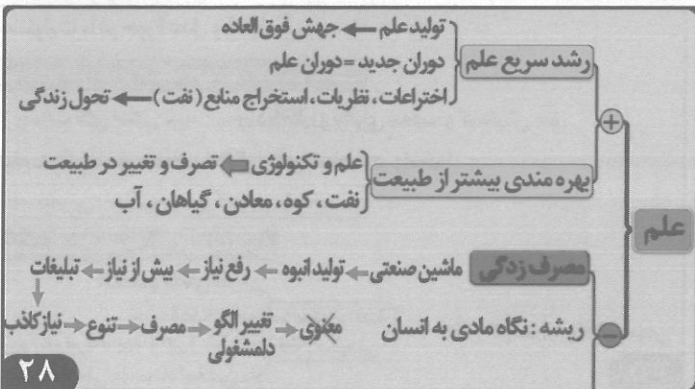
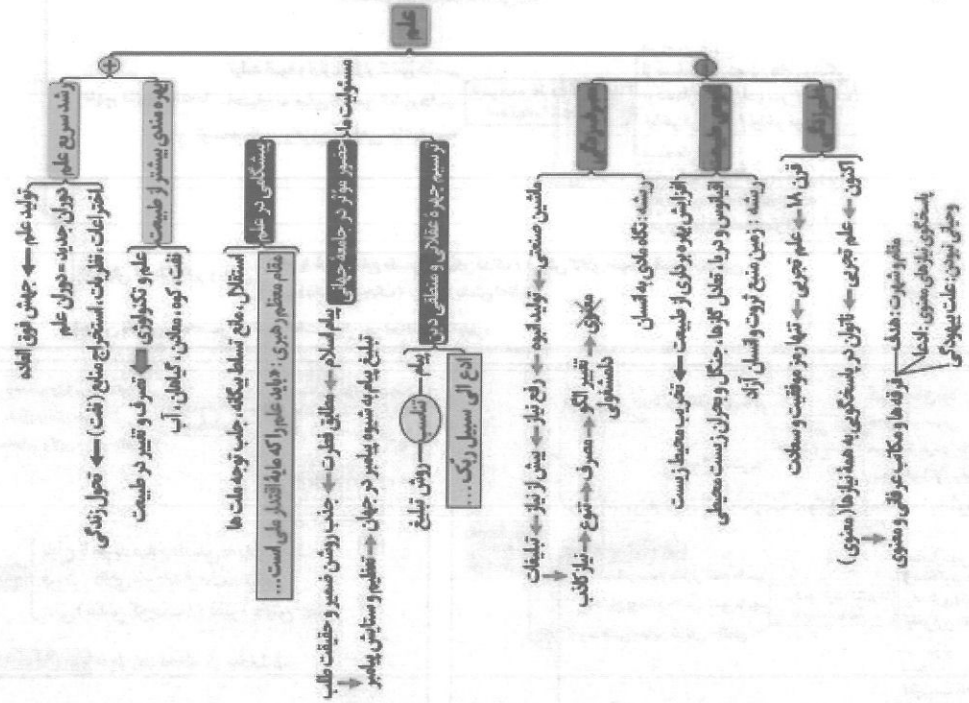
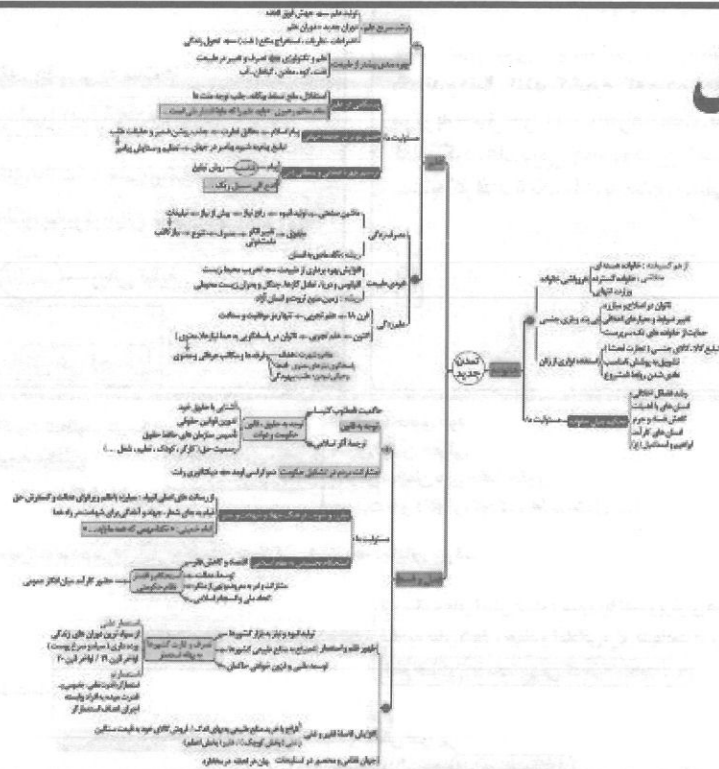
۲۲

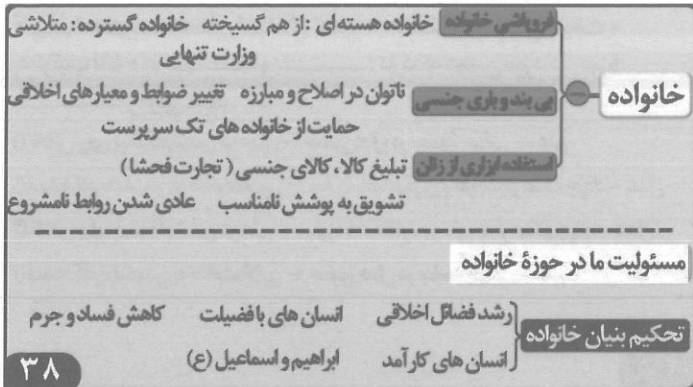
مونتگمری وات: « علم و فلسفه اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ اسلام توسعه نمی‌یافت، اسلام نه تنها در تولیدات مادی و اختراعات اروپا شریک است، بلکه اروپا را واداشت تا تصویر جدیدی از خود داشته باشد. اما از آنجا که اروپا در حال حاضر علیه اسلام عکس العمل نشان می‌دهد، تأثیر مسلمانان را بی‌اهمیت جلوه می‌دهد. وظیفه مهم ما اروپاییان این است که این اشتباه را اصلاح کنیم و به مدیون بودن عمیق خودمان به جهان اسلام اعتراف کنیم »

۲۵

چیدمان کامل

س ۹۶. عامل تقویت و استحکام پایه های استقلال یک ملت چیست و ضعف یک کشور چه نتیجه ای در پی دارد؟

(۱) پیشرفت علمی - انزوا در میان افکار عمومی جهان

(۲) پیشرفت علمی - فقر اقتصادی و فرهنگی و دوری از تعقل

(۳) تأکید بر محتوای عقلانی - انزوا در میان افکار عمومی جهان

(۴) تأکید بر محتوای عقلانی - فقر اقتصادی و فرهنگی و دوری از تعقل

۳۹

سخ ۹۶: کاربرد اجتماعی اندرز و دانش در چه زمینه های به پیامبر گرامی اسلام (ص) دستور داده شده است؟

(۱) ادعِ اَلِی سَبِیْلِ رَبِّکَ

(۲) جَادِلْهُمْ بِالَّتِی هِیَ اَحْسَنُ

(۳) اسْتَعِیْنُوا بِاللّٰهِ وَاصْبِرُوا

(۴) یَكُوْنُ الرَّسُوْلُ عَلَیْكُمْ شَهِیْدًا

۴۰

سدر ۹۴. با توجه به پیام امام خمینی (ره) دشمنان تا چه حدی استقلال و آزادی ما را تحمل می کنند؟

(۱) با اندیشیدن سخن حق دلشان نرم می شود و پذیرای حق و عدالت می باشند.

(۲) مرزی جز عدول از همه ی هویت ها و ارزش های معنوی و الهی مان نمی شناسند.

(۳) تا بتوانیم معقول و خردمندانه از دین الهی دفاع کنیم و پاسخ گوی آن ها باشیم.

(۴) زمانی که خودباوری سبب شود که برای اصلاح جهان و آزادی ستمدیدگان قیام کنیم.

۴۲

سدر ۹۵. بنا به سخنان مقام معظم رهبری مایه ی اقتدار ملی چیست و چه خصوصیتی دارد؟

(۱) عزت - در گرو وجود استعداد در یک ملت است.

(۲) علم - درون جوش و درون زاست.

(۳) علم - در گرو وجود استعداد در یک ملت است.

(۴) عزت - درون جوش و درون زاست.

۴۱

سدر ۹۳. با توجه به آیه ی شریفه ی «ادع الی سبیل ربک» دومین روشی که برای گفت و گو با مردم و رساندن پیام الهی به کار می رود، روش است که می باشد.

(۱) دانش استوار - ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام

(۲) اندرز نیکو - حضور مؤثر در جامعه جهانی

(۳) دانش استوار - حضور مؤثر در جامعه جهانی

(۴) اندرز نیکو - ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام

۴۳

تاریقی: کدام تمدن اروپا به تمدن دوره قرون وسطی مشهور است و بررسی نقاط ضعف و قوت تمدن جدید چه کمکی به انسان می کند؟

(۱) تمدن روم - دلایل پیشرفت و افول تمدن اسلامی را کشف کنیم.

(۲) تمدن سوم - دلایل پیشرفت و افول تمدن اسلامی را کشف کنیم.

(۳) تمدن سوم - بر نامه ریزی درستی برای سامان دهی تمدن اسلامی داشته باشیم.

(۴) تمدن دوم - بر نامه ریزی درستی برای سامان دهی تمدن اسلامی داشته باشیم.

۴۴

تاریقی: غفلت انسان از اساسی ترین نیاز خود از نتایج است که از آثار منفی تمدن جدید در حوزه می باشد.

(۱) ظهور پدیده استعمار - علم

(۲) افزایش مصرف گرایی - عدل

(۳) ظهور پدیده استعمار - عدل

(۴) افزایش مصرف گرایی - علم

۴۶

تاریقی: کدام آیین نادرست در قرون وسطی سبب سست شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا گردید و مسبب بدبینی اروپائیان نسبت به کلیسا و کشیشان چه بود؟

(۱) تولد انسان ها با گناه اولیه - سرسختی رهبران اصلی در مقابل نظریات جدید

(۲) اعتراف به گناه خود در حضور کشیش - دوگانگی کلیسا در رفتار و عمل

(۳) اعتراف به گناه خود در حضور کشیش - سرسختی رهبران اصلی در مقابل نظریات جدید

(۴) تولد انسان ها با گناه اولیه - دوگانگی کلیسا در رفتار و عمل

۴۵

تالیفی: «تقویت پایه های استقلال کشور»، «قیام برای تحقق عدالت»
به ترتیب اشاره به و دارد که دومین مورد در حوزه
..... مطرح می شود.

- ۱) تلاش برای پیشگام شدن در علم - حضور فعال در جامعه جهانی - علم
- ۲) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی - مبارزه با مستمگران و تقویت فرهنگ جهاد - عدل
- ۳) تلاش برای پیشگام شدن در علم - مبارزه با مستمگران و تقویت فرهنگ جهاد - عدل
- ۴) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی - حضور فعال در جامعه جهانی - علم

۴۷

- ۷ پیامبر (ص) به رسالت برانگیخته شده بود [تا] جامعه ای بنا کند که در آن جامعه، به جای حکومت مستمگران و طاغوتیان، ولایت الهی حاکمیت داشته باشد و نظام اجتماعی بر پایه قوانین و دستورات الهی استوار گردد.
- ۷ یکی از مهم ترین اهداف پیامبر (ص)، برپایی جامعه ای عدالت محور بود به طوری که در آن مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم ...
- ۷ رفتار پیامبر (ص) و بیانات قرآن فضایی به وجود آورد که در آن فاصله طبقاتی و فقر و بی توجهی به محرومان زشت شمرده می شد و مساوات و قسط، ارزش والایی تلقی می گردید.
- ۷ یکی از اهداف مهم پیامبر اکرم (ص)، ارتقای جایگاه خانواده به عنوان کانون رشد و تربیت انسان ها و مانع اصلی فساد و تباهی بود

۵۰

- ۷ احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او از عناصر اصلی این برنامه به شمار می رفت.
- ۷ پیامبر (ص) با گفتار و رفتار خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد.
- ۷ پیامبر (ص) آمد تا جامعه جاهلی را متحول کند و مردم را به سوی زندگی مبتنی بر تفکر و علم سوق دهد. اولین آیاتی که بر پیامبر (ص) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره دانش و آموختن بود.
- ۷ نزول تدریجی آیات قرآن و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش و تشویق های دائمی پیامبر (ص)، سد جاهلیت و خرافه گرایی را شکست و یکی از جاهل ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۵۱

«قد افلح من زکاه»

«افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیر»
ام من اسس بنیانه علی شفا جرف هار فانهار به فی نارجهم و الله لایهدی
القوم الظالمین»

مؤمنین ← عمل به احکام و دستورات خدا ← تقوای الهی و خشنودی خدا
گناهکاران ← بی توجهی به احکام و دستورات خدا ← لبه پر نگاه سست

«یسئلونک عن الخمر و المیسر قل فیهما اثم کبیر و منافع للناس و اثمهما اکبر
من نفعهما»

۵۴

«والا تقربوا الزنی انه کان فاحشه و ساء سبیلاً»

۵۵

پایان

تالیفی: اگر بخواهیم با تبعیت از انبیاء ذریه ای داشته باشیم که ادامه دهنده
راه توحید و اسلام باشند باید به پیام کدام عبارت شریفه عمل نماییم؟

- ۱) «ادع الی سبیل ربک بالحکمه و الموعظه الحسنه و جادلهم بالآتی هی احسن»
- ۲) «ومن آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها و جعل بینکم...»
- ۳) «والله جعل لکم من انفسکم ازواجاً و جعل لکم...»
- ۴) «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط»

۴۸

- ۷ از جمله برنامه های یک مسلمان، مشارکت و تلاش در ایجاد جامعه ای بر اساس معیارهای اسلامی است [از این رو]، لازم است ابتدا معیارهای یک تمدن اسلامی را که قرآن کریم و پیشوایان معرفی کرده اند، بشناسیم و برای تحقق هر چه بهتر آن ها، برنامه ریزی و تلاش کنیم.
- ۷ گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام [نیازمند] تغییر در نگرش انسان ها و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود.
- ۷ پیامبر (ص) این رسالت بزرگ را از شهر مکه آغاز کرد و سپس با هجرت به مدینه و با کمک یاران خود پایه های جامعه دینی را بنا نهاد و حرکت به سوی تمدن اسلامی را آغاز کرد.

۴۹

- ۷ با ارزیابی تمدن جدید می توانیم به نقاط قوت و ضعف این تمدن بیشتر پی ببریم و نحوه زندگی در آن را بهتر شناسایی کنیم و مسئولیت خود را در مواجهه با آن بدانیم.
- ۷ برخی محققان بر این باورند ثروتی که در دوره استعمار از کشورهای استعمار زده به کشورهای استعمارگر منتقل شد، آن قدر زیاد بود که پایه های اصلی قدرت اقتصادی غرب را به وجود آورد.
- ۷ اگر بعد معنوی و الهی انسان دارای اهمیت و جایگاهی در تمدن جدید بود و اگر به زنان آن گونه که دین اسلام بها می دهد، بها و شخصیت داده می شد، حتما وضع دیگری در تولید فیلم ها، رمان ها و تصاویر تبلیغاتی حاکم می شد.

۵۲

- ۷ در هیچ دوره ای غفلت از خدا و غفلت از نیازهای معنوی به شدت امروز مشاهده نشده و توجه به نیازها و خواسته های مادی نیز به گستردگی امروز نبوده است. [نتیجه] این غفلت بزرگ آسیب ها و بیماری های خطرناکی است که امروزه بسیار عادی جلوه می کند.
- ۷ خانواده کانون رشد فضیلت ها و پاکی ها و محل تربیت نسل های خلاق، توانمند و با همت است.
- ۷ حضرت ابراهیم و اسماعیل (ع) پس از بنای کعبه، نه تنها برای خود دعا کردند بلکه از خداوند خواستند ذریه و نوادگانی به آنان عطا کند که ادامه دهنده راه توحید و اسلام باشند. چنین ذریه ای فقط در خانواده هایی که خود اهل توحید و یکتاپرستی باشند و مودت و رحمت میان آنان برقرار باشد، امکان پذیر است.

۵۳

قرآن کریم رمز سعادت و رستگاری ← تزکیه نفس ← پاک شدن نفس از آلودگی ها
 آغاز پاکی از گناهان ← توبه از گناهان
 تداوم پاک ماندن جان و دل ← علاوه بر توبه عمل به دستورات خدا (مثال : دستورات اخلاقی ، عبادی و ...)

احکام و قوانین دین اسلام (بایدها و نبایدهای دینی) ، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند ، سعادت و نیک بختی اخروی و ابدی را نیز تأمین می کند . بنابراین نمی توان آن ها را با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند ، مقایسه کرد و مثلاً گفت که چرا خداوند برای فلان گناه چنین مجازاتی قرار داده است ، چرا که خداوند می داند آن گناه مانعی بزرگ بر سر راه سعادت و نعمت های ابدی است .

بخشی از آن در قرآن معرفی شده
 نعمت های خداوند } مراتب اخروی آن در دنیا توصیف ناپذیر
 آیه : « هیچ کس نمی داند چه پاداش هایی که مایه روشنایی چشم هاست برای آن ها نهفته شده ، این پاداش کارهایی است که انجام می دادند »
 خداوند به پیامبر (حدیث قدسی) : « برای بندگان نیکوکارم چیزهایی ذخیره کرده ام که نه چشمی دیده ، نه گوشی شنیده و نه به ذهن کسی خطور کرده است »

میان نعمت های الهی در آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام) ارتباط و هماهنگی برقرار است
 از هر راهی نمی توان به سعادت اخروی رسید (مثال : رشد بدن با تغذیه صحیح و معین) ممکن است درک آن در حال حاضر ملموس نباشد .

با یک زندگی غیر مسئولانه و بدون برنامه سازگار نیست .
 رسیدن به نعمت های الهی (هدف بزرگ)
 یک زندگی جدی و یک عزم قوی و استوار می طلبد .

میان نعمت های الهی در آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام) ارتباط و هماهنگی برقرار است

زندگی دینی ، تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمند عاقبت اندیش قرار دارد .

هر کس که نگران عاقبت کار خود است به روشنی در می یابد که تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او ← هر گونه نگرانی نسبت به آینده را از بین می برد و آینده ای غیرقابل اعتماد را از او دور می کند .

کسی که به دنبال سعادت اخروی نیست و به دنبال خواسته ها و تمایلات نفس خود است نمی تواند انتظار سعادت مندی در دنیا و بهره مندی از نعمت های بهشتی را داشته باشد .

قابل اجرا بودن اسلام در هر دوره و زمانه ای بدین معنا نیست که اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند و خواسته ها و تمایلات مخالف با سعادت خود پیدا کردند ، اسلام آن خواسته ها را بپذیرد و مطابق با آن ها حکم کند . یعنی پیامبران در طول تاریخ در مقابل قوم های منحرف ایستاده اند . (مثال : ایستادگی حضرت لوط (ع) در برابر خواسته های نامشروع قوم خود)

شراب ، قمار و زنا ← گناه کبیره

قبل اسلام میان اعراب رایج بود ← سود و منفعت اقتصادی داشت
پس از اعلام حرام بودن آن در کلام خدا و پیامبر(ص) ← اعراب آن را کنار گذاشتند
شراب ، قمار } رواج آن در زمان بنی امیه و بنی عباس / برخی از مردم دوباره مرتکب آن شدند / اما عموم مسلمانان هیچگاه زشتی آن را فراموش نکردند
قمار : کار بیهوده ، بی فایده برای جامعه ، عامل کینه و دشمنی میان برنده و بازنده ، کوتاه نیامدن اسلام در برابر آن با وجود فراگیری در جهان امروز

قبل اسلام فراوان بود / قرآن در برابر آن ایستاد و راه های آسان و بدون گناه پیشنهاد کرد .
زنا (رابطه نامشروع جنسی) } نتایج آن : خانواده متزلزل میشه و استحکام آن از بین میره ، فرزندان تک سرپرست فراوان میشه ، سلامت جسمی و روحی به خطر میفته

به منظور پیشگیری از خطرات ← تابلوی خطر را بالا برده
 کسانی که از خطرات نفع می برند میگویند چرا در اسلام منع کردن و حرام رایج؟؟
 هزاران نوع بازی و ورزش ← حلال ، فقط ورزشی که همراه با قمار ← حرام
 اسلام علاوه بر تشویق به ورزش ، میگوید اگر ورزش به قصد آمدگی برای انجام وظایف الهی باشد ←
 مستحب و دارای پاداش اخروی
 خداوند نصیحتگر حقیقی مردم
 خداوند به ضررهای یک عمل نگاه می کند نه دوست داشتن یا نداشتن مردم
 آیه : « و بسا چیزی را خوش نمی دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می دارید و آن برای شما بد است و خدا می داند و شما نمی دانید »

بعضی حکمت ها را می دانیم و بعضی را نمی دانیم
 علت ها و دلایل خاص دستور خدا = حکمت
 علم انسان در برابر علم بی نهایت الهی بسیار ناچیز
 نباید فهمیدن یکی از حکمت های یک حکم الهی را مبنای تصمیم گیری قرار بدهیم

بسیاری از عادت ها و رفتارهای تمدن امروزی با دستورات دینی در تعارض است ، اما از آنجا که ایمان داریم این قوانین ، فرمان های خداست ،
 با اعتماد به نفس بالا و توکل بر او وارد عمل می شویم . در این صورت هم زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می کنیم و هم از
 اسلام مان در صحنه عمل و زندگی دفاع می کنیم .

فرهنگ : روح معنوی حاکم بر جامعه و نشان دهنده هویت و شخصیت آن است .

معیارهای اصلی فرهنگ برتر : اعتقاد به خدا ، پیامبران و معاد
 نوع اجزا و عناصر فرهنگی هر جامعه نشان دهنده
 درجه و میزان ارزشمندی و تعالی آن جامعه است
 معیارهای دیگر فرهنگ برتر : توجه به عدالت ، خرد ، علم ، پایبندی به احکام و ...

احکام:

الف) فرهنگ و ارتباطات

تولید فیلم و مستند ← به نیت اعتلای فرهنگ اسلامی و تربیت دینی ← مستحب ← واجب کفایی - شرایط ویژه
 ایجاد پلیگلو شبکه ای در فضای مجازی ← به منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه کفر آمیز و ابتذال اخلاقی ← مستحب ← در مواردی واجب
 از مهم ترین مصادیق های قاعده «نفی سبیل» ← ممانعت از سلطه رسانه ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور
 فراهم ساختن پایگاه های ارتباطی بومی و داخلی ← بر دولت اسلامی واجب
 استفاده از وسایل ارتباطی داخلی ← بر ما واجب
 تولید، توزیع و تبلیغ فیلم، مجلات، روزنامه و انواع آثار هنری ← به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با
 تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی ← از مصادیق عمل صالح
 از واجبات کفایی
 پاداش اخروی بزرگ
 موسیقی (سنتی و غیر سنتی) ← جایز و حلال
 فقط موسیقی که بی بند و باری و شهوت را تقویت و تحریک کند و مناسب مجالس لهو و لعب ← حرام

- ✓ استفاده از ابزارها و آلات موسیقی ← برای اجرای سرودها و برنامه های فرهنگی مفید ← حلال و جایز
- ✓ تولید، توزیع، تبلیغ، خرید و فروش و تماشا کردن [تصاویر یا متون انحرافی و فاسد موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه گناه بزرگ ← حرام و گوش دادن به رسانه هایی که در بردارنده:]
- ✓ شرکت در مجالس شادی و جشن ها به شرط آن که در این مجالس احکام دین (مانند پوشش خانم ها) رعایت شود ← جایز اگر موجب تقویت صلہ رحم یا تبلیغ دین شود - مستحب

ب) ورزش و بازی

- کوشش برای داشتن یدنی قوی و نیرومند در کنار داشتن سلامتی و تندرستی ← سلامتی بر زندگی، فعالیت بهتر، پیروزی در مبارزه یا دشمنان ← مثال: پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع)
- پیش قدم شدن در بازی ها و ورزش های دسته جمعی ← به منظور تقویت رابطه صمیمانه میان خویشان و همسایگان و سلامت اخلاقی افراد خانواده ← پاداش اخروی
- شرط بندی در هر شرایطی: حرام (از امور زیان آور روحی و اجتماعی)
- اگر ورزش و بازی های ورزشی برای دوری از فساد ضرورت یابد ← فراهم کردن امکانات آن - واجب کفایی

جایزه دادن به ورزشکاران [جایز اگر یا نیت روی آوردن افراد جامعه به ورزش های مفید و افزایش سلامت جسم و جان باشد ← کار نیک - پاداش اخروی]

ج) اقتصاد

- ✓ اقتصاد در عصر حاضر ← تولید انبوه کالا، مصرف فراوان، توجه بیش از حد به لذت های مادی ← نابودی منابع زمین و محیط زیست
- ✓ اهداف مدیریت اقتصادی [(۱) استقلال اقتصادی و عدم سلطه بیگانگان (۲) پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی (۳) حرکت به سوی آبادانی در عین دوری از دنیازدگی و تجمل گرایی]
- ✓ کوشش برای رزق و روزی حلال و دوری از عوامل ناپاک کننده روزی (مانند تولید کلا با کیفیت پایین، فریب کاری در معامله) ← مشاهده آثار مثبت روزی حلال در زندگی و کمک به اقتصاد کشور
- ✓ کوشش برای آلوده نشدن به ربا، قرار گرفتن ثروت در خدمت تولید و آشنایی با احکام تجارت قبل از ورود به تجارت ← امام علی (ع): «یا معشر التجار الفقه تم المتجر»
- ✓ کوشش برای تولید کالای مرغوب و استفاده از کالای ایرانی
- ✓ اگر مصرف کالای خارجی سبب وابستگی کشور شود ← نخردن آن واجب

- ✓ اشرافی گری و تجمل گرایی مسئولین + فساد اداری و مالی ← عقب ماندگی اقتصادی، فاصله طبقاتی، بی اعتمادی عمومی، رواج تجکل گرایی و مصرف گرایی میان مردم [(۱) وظیفه مسئولین: اجتناب از تجمل گرایی و دعوت دیگران به سوی اقتصاد سالم (۲) وظیفه مردم: سالم نگه داشتن روابط اقتصادی با پیروی از پیامبر اکرم (ص) و امر به معروف و نهی از منکر]

- ✓ تلاش برای پیشرفت کشور و قناعت در مصرف منابع ← واجب
- ✓ جلوگیری از تخریب محیط زیست
- ✓ ساده زیستی و دوری از مدگرایی و تجمل گرایی
- ✓ تنظیم روابط اقتصادی به منظور تحت فشار قرار نگرفتن و وابسته نشدن به کشورهای سلطه گر ← بر دولت واجب است
- ✓ هر نوع تجارتي که به نفع رژیم صهیونیستی و سرمایه داران آن باشد ← حرام